

DISSERTATIO MEDICA INAUGVRALIS 2.
DE
MEDICINÆ VTILITATE
IN IVRISPRVDENTIA

QVAM
CONSENSV GRATIOSI COLLEGII MEDICI

PRÆSIDE

LAVRENTIO HEISTERO

MED.D. THEORIÆ CHIRVRG. ET BOTAN. P.P.O.
ACAD. CÆSAR. NAT. CVRIOS. NEC NON REGIÆ
BEROLIN. COLLEG. FAMIGERATISSIMO
H. T. DECANO

PATRONO ATOVE PRÆCEPTORE SVO

ÆTERNA PIETATE COLENDO

PRO GRADV DOCTORIS

DEFENDET

IOHANNES MARTINVS STARCK

MOENO-FRANCOFVRTENSIS

DIE XII IVNII AN. MDCCXXX.

HORIS LOCOQVE CONSVETIS.

HELMAESTADII

TYPIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII
ACAD. TYPOGR.

2

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PRO GRADU DOCTORS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

VIRO
SVMME REVERENDO
M. IOH. BALTHASARI
STARCKIO

ECCLESIAE TEVTONICAE ET GALLICAE
APVD FRANCOFVRTENSES AD MOENVM
ANTISTITI VIGILANTISSIMO AC
MERITISSIMO

VT ET
COLLEGII ECCLESIASTICI QVOD CONSISTORIVM
VOCANT ASSESSORI AC MEMBRO
DIGNISSIMO

PARENTI VENERANDO
OPTIMO

DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM

AMORIS ET OBSERVANTIAE TESTIMONIUM

D. D. D.

FILIUS OBEDIENTISSIMVS

IOHANNES MARTINVS STARCK.

VIR SUMME REVERENDE
PARENS VENERANDE
OPTIME

Quidem diu mecum cogitavi, cui dissertationem hanc merito inscriberem; invenire tamen neminem potui, cui maiori iure id deberetur, quam Tibi, Parens Charissime. Siquidem quoad longissime respicere mens mea potest, Te video mihi auctorem ad ingrediendam studiorum rationem extitisse. Tua effecit liberalitas,

litas, ut in cœpto stadio feliciter ac sine remora progrederer, cum tantum semper opis mihi attuleris, quantum res, tempus, locusque postulare videbantur. Tuis nunc denique fit auspiciis, ut ad optatum finem cursum meum perducere queam. Verbo: tanta in me fuisti benevolentia, ut dubius hæream, utrum Te Patrem magis, an evergetam venerer. Ingratus proinde, quin imo impius essem, ni Tibi, Pater Honoratissime, cui post Deum, & fortunam, & me ipsum debeo, publicum quoddam grati animi testimonium redderem. Hinc ea, qua possum contentione, rogo atque oro, ut qualemcunque amoris in Te mei & observantiæ, quam Tibi iam consecro, transferam, serena, ut soles, fronte accipere, Paternamque voluntatem immutatam Tuam mihi servare velis. Hoc novum ac singulare amoris Tui erga me

argumentum memoria sempiterna
tuebor, atque simul quicquid in me
est ingenii, industriæ atque pietatis eo
conferam, ut benignitatem Tuam
nunquam apud me intermorituram
esse facile perspicias. Quod reliquum
est, Numen æternum seriis precibus
fatigo, ut Te, Præsidium decusque dul-
ce meum, incolumem quam diutissi-
me, salvumque semper esse iubeat.
Vale, Parens Charissime, omni felicitatis
genere florentissimus, & favere
perge

Dabam Helmstadii
die 12. Iunii 1730.

obsequiosissimo Tuo filio

IOH. MARTINO STARCKIO.

DISSERTATIO MEDICA INAUGVRALIS
DE
MEDICINÆ UTILITATE
IN IVRISPRVDENTIA.

PRÆFATIO.

Scientiarum plerarumque humanarum ita comparatam esse naturam, ut vix ulla sibi soli sufficiat, sed altera alterius ope atque auxilio indigeat, nisi manca, mutila atque imperfecta esse velit, tam multi hodie cum Cicerone, summo Romanorum Oratore & philosopho, a) perspexerunt eruditi, ut haud opus esse credam multis hoc comprobare argumentis aut exemplis; cum vix ullum elegantioris ingenii hominem esse existimem, qui illum disciplinarum atque scientiarum nobiliorum nexum sive vinculum non agnoscat: ita, ut qui unam re-
cte callere, aut in hac vel illa excellere cupit, ex aliis quibus-

A

a) Orat. pro Arch. Poeta cap. 1. ubi ait: *omnes artes, quae ad humanitatem pertinent, habent quoddam commune vinculum, & quasi cognatione quadam inter se continentur.*

busdam etiam multa, quæ in disciplina, cui præcipue se dicavit, prodesse possunt, sciat, necesse est: alias nomen vere solideque eruditi gerere aut tueri hodie haud poterit, multis in rebus errabit, officioque suo, ut par est, satisfacere non poterit. Quemadmodum igitur certum est, plerasque scientias, & præsertim disciplinas principes, ceterarum ope carere recte non posse, ut præ aliis Illustris THOMASIVS mihi evicisse videtur; a) ita e contrario certæ quædam dantur scientiæ, quæ in multis, imo omnibus, præsertim altioribus disciplinis, ut in Theologia, Iurisprudentia, Medicina ac vera Philosophia magnam obtinent utilitatem, atque sic omnibus, qui vere eruditi nomen consequi volunt, serviunt, imo necessariæ existunt. Nolo iam prolixius exponere quantam & qualem utilitatem unicuique litterato afferat studium linguarum, historicum, oratoricum, poëticum, logicum, ethicum, physicum, mathematicum, politicum, æconomicum. Supervacaneum adhuc magis esse puto pluribus ostendere, quod multa ex studio theologico unicuique litterato sint necessaria: cum quilibet, cui animæ suæ salutis curæ cordique est, uti merito omnibus esse debet, hoc sponte agnoscat. Verum, quia Medicus sum, qui non nisi de rebus Medicis commode differere possum, mihi que specimen inaugurale publice exhibendum est, argumentum quidem medicum, quod tamen multis litteratis utile ac proficuum esse potest, elegeram, & nominatim *de Medicinæ utilitate in aliis disciplinis* differendum mihi sumseram, atque ostendere volueram, quod & ceteris eruditis, qui Medici non sunt, multa imo quam plurima ex Medicina, scitu sint necessaria. Cum vero hoc argumentum in magnam nimis molem mihi excreceret, atque Medicinæ & cumprimis Anatomies utilitatem in Theologia variis speciminibus, quæ haud paucis eisque magnis Theologis non displicuere, Clar. Præses iam

alias

a) In cautel. circa præcognit. Iurisprudent. cap. XVIII.

alias demonstraverit ; ego nunc tantum ostendere allaborabo vinculum Iurisprudentiæ cum Medicina , five *quantum utilitatis Iureconsulti ac simul nonnulli alii eruditi ex Medicina capere possint ; id quod haud sine fructu futurum esse confido. Faxit Deus ut fiat feliciter!*

I.

Ne autem quis existimet , & inprimis almæ Themidis filii , quia forte alias non multa *de Medicinæ in Iurisprudentia utilitate* perceperunt, me forte solum esse, qui Medicinæ scientiam futuris Ictis, aut etiam ipsis iustitiæ sacerdotibus commendare eamque iis utilem ac necessariam esse velit ; imo ne quis credat, me temere vel ex philautia quadam medicas tantum merces, ut quis facile cavillari posset, laudare atque extrudere velle, antequam ultra progrediar, principio scitote, præter ROLFINCIVM a) aliosque Medicos nobilissimos, virum summum, quem antea iam laudavi, quique apud omnes eruditos Ictos ac Philosophos, uti meretur, etiam post funera maximo in honore ac pretio conspicitur, magnum scilicet THOMASIVM, iam dudum studium medicum Studiosis Iuris vehementer commendasse. b)

II. At ne hoc imprudens egisse videatur, primo ostendit, *finem Iurisprudentiæ & Medicinæ a se invicem non ita esse alienum, ut imperitis prima fronte videtur. Nam finem iurisprudentiæ, ait, esse sanitatem mentis ; medicinæ vero, sanitatem corporis : „Sicuti vero mens sana, sine sanitate corporis, & fanitas corporis, sine sanitate mentis, hominem potius miserum reddunt quam felicem ; ita unumquemque operam dare debere, ut utrumque bene se habeat, id est, ut sit mens sana in corpore sano, si in hac vita felix esse velit.*

III. Quum vero, eodem iudice, *corpus sine aliqua Medicina cognitione sanum recte conservari nequeat, cumprimis quia litterati ob multam vitam sedentariam, gravioresque medi-*

A 2

tatio-

a) Dissertationib. Anatomic, p. 79.

b) Loco citato,

tationes, valetudinarii, & in chartis quasi chartacei, id est debiles, plerumque fiant, valetudinem lædant, facileque variis morbis corripiantur: hinc apparet, sicuti omnibus litteratis in universum, ita *speciatim iurisprudentiæ studiosis haud levem valetudinis curam impendendam esse*, si Reipublicæ aliquando & sibi met ipsis utiles esse velint. Quorsum etiam mihi respexisse videtur sapientissimus Iuriumque peritissimus CICE-RO: dum non solum in singulis fere epistolis valetudinis curam suis tam diligenter commendat amicis; verum etiam quam luculentissimis atque certissimis ostendit argumentis, se in Medicina haud mediocriter esse versatum, sed potius in plerisque eius partibus insignem obtinuisse notitiam: quemadmodum hoc vir Clar. Io. Samuel BERGERVS tribus in hunc finem Vitebergæ quondam editis dissertationibus, de CICERONE MEDICO, a) satis abundeque evicit.

IV. Verum enim vero ad hanc corporis sui curam rite suscipiendam, corporis humani cognitione ex anatome, & potissimum scientia situs, fabricæ & usus viscerum interiorum ipsis opus esse recte inculcat idem illustris THOMASIVS, atque graviter illos sapientiæ Studiosos in universum redarguit, qui, ex nescio qua vel oscitantia vel negligentia, *curam sanitatis corporis sui vel prorsus negligunt, vel crapula & inordinata victus ratione tam temere valetudinem suam lædunt & destruunt*: imo etiam ipsum PVFENDORFIVM, gravissimum cetera virum, & quidem recte reprehendit, existimantem, curam sanitatis five corporis alii committi posse, si quis modo animæ curam recte gerat. Verum acute, ut solet, solideque respondet ill. THOMASIVS, dicendo: *cum corpus etiam sit pars hominis essentialis, ut anima, æque stultum esse illum, qui curam corporis negligit, hoc est, nimis secure alii eam committit, quam qui nimis secure alii committit curam animæ.* Nam quemadmodum cuilibet tantum est sciendum ex Theolo-

a) Anno MDCCXI. in 4.

ologia, quantum ipsi ad animæ salutem atque conservationem opus est: ita quia corpus est altera pars hominis, cuiusvis, ideoque etiam Iurisprudentiæ studioso, si sapiens esse vult, tantum ex Medicina sciendum, quantum ad corporis cognitionem & conservationem requiritur: ne sanitatem, maximum vitæ in hoc mundo thesaurum, imo vitam ipsam alienæ prorsus curæ committere necessum habeat; sed ut ipse, ut sapientes decet, magna minimum ex parte curam sui corporis gerere possit. Quis enim est bonus pater familias, qui equum quem amat, & in pretio habet, aut pecora, aliave sua bona alienæ prorsus curæ & fidei committat, & qui non etiam curam ad illa conservanda impendat.

V. Novi in hunc finem Magnates & nobiles, imo Ictos magnarumque regionum præfectos, qui non solum *pro equorum suorum aliarumque pecudum* sanitate conservanda multam curam impendunt, multasque cautelas adhibent. An non igitur quilibet adhuc magis curam sui gerere debet corporis, sanitatis & vitæ, rerum in hoc mundo nobis præcipuarum aut pretiosissimarum, quam bonorum aut pecorum suorum? quemadmodum iam agnovit HORATIVS, dum canit: a)

Si ventri bene, si capiti est, pedibusque tuis, nil

Divitiæ poterunt regales addere maius.

VI. Has igitur graves ob causas Clariss. THOMASIVS Iurisprudentiæ suadet studiosis, ne studium Medicum, sicut a plerisque fieri solet, prætermittant; quia ad veram sapientiam & conservationem sui ipsius multum conferret, imo ad eam necessarium esset. *Quid enim stultius concipi potest, pergit, quam, cum omnes optent vitam longam & sanam, & tamen non solum negligent media ad hunc finem ducentia, curam scilicet notitiæ ad hunc finem perveniendi; sed ea negligent, & quod magis stultum esset, actionibus potius suis quotidianis sanitatem vehementer ladant, vitamque prava vivendi ratione oppugnent atque*

A 3

de-

a) Epistolar. Lib. III. epist. XII.

destruant. Imo adhuc maiorem esse stultitiam, ait, quod nemo fere, licet etiam possit, præsertim recto tempore, velit esse medicus sui ipsius; sed malint suum corpus committere aliis, & quidem sæpe idiotis, agyrtis, plerique tamen velint curare alios: iuxta Terentianum illud: Omnes dum valemus, recta consilia ægrotis damus.

VII. Idem præterea conqueritur, quod homines etiam post morbos difficiles exantlatos, ad pristinos mores vivendi, quibus sanitatem antea labefecerunt, redeant, & sic sanitatem & longævitatē suam iisdem male vivendi rationibus de novo oppugnent. Nolite credere, subiungit vir doctissimus, quod ars medica solum consistat in morborum curatione sive expulsionē, ut plerique falso existimant; sed quod etiam doceat sanitatis conservationem, & quomodo morbi imminentes averti queant. Igitur cum studiosus iuris sanitatem & vitam suam conservare, morbos vero & mortem præmaturam a suo ipsius corpore avertere intendit, præ omnibus verum ac genuinum sibi comparet conceptum, quid vita, quid sanitas, quid morbus, & quid mors sit, necessum est: cum tota medicina ad conservationem vitæ & ad mortem differendam tendat. Deo enim rationem esse reddendam de neglecta cura sanitatis & vitæ, mortisque inde facta acceleratione.

VIII. Quoniam vero ad hæc rite intelligenda partium, præsertim internarum, humani corporis cognitio necessaria, quæ non tam definitione aut descriptione ex libris aut picturis, quam aspectu sive inspectione ipsarum partium rite cognoscuntur atque addiscuntur; hinc idem auctor gravissimus atque prudentissimus iuris studioso frequentationem anatomiarum sive studium anatomicum serio commendat; sic tamen, ut nimis subtilia aut obscura prætermittat, aut iis saltem non nimis diu inhæreat, ne scilicet ἔργον ob πᾶσι τοῖς ἔργοις negligat.

IX. Hucusque progressus est illustris THOMASIVS in commendando studio medico & anatomico studiosis Iurisprudentiæ, atque hunc unicum ob finem etiam anatomen lau-

laudavit. Et quamvis præstantissimus atque nobilissimus iste finis, sanitatis scilicet & vitæ conservatio iuris, imo unicuique sapienti studioso sufficere possit ad studium medicum atque anatomicum commendandum gnaviterque excolendum, (nam quod studiosis iuris sanitatis respectu dictum est, illud & aliis omnibus dictum esto) *longe tamen plures adhuc novi rationes & causas, ob quas speciatim studium anatomicum iuris studiosis prodest, imo valde necessarium est: ex quibus nunc nonnullas proferemus, ut quilibet inde medicinæ ingentem in iurisprudencia utilitatem cognoscere queat.*

X. Itaque præter generales anatomes usus; (dum *primo nos ipsos, mirabilemque corporis nostri fabricam inde cognoscimus, stupendam conditoris sapientiam atque potentiam, sicque Numen quoddam sapientissimum, potentissimumque agnoscere atque admirari cogimur, sicuti D. Præses hoc iam plurimis speciminibus alias satis evicit*) cognitio corporis humani Ictis valde utilis esse potest in iustitia melius administranda, & cumprimis in *vulneribus lethalibus probe cognoscendis recteque diiudicandis*, eisque, prout necessitas exigat, vel defendendis vel oppugnandis. Omnibus hic diiudicandum propono, an non talis Ictus, *qui si iudicis officio præest, de vulneris qualiscunque natura rectius iudicare valeat, quam iudex in anatomia rudis atque hospes? & an non iudex anatomes ignarus facile graviter in re tam ardua, ubi de sanguine & vita hominis agitur, errare possit, tam innocentem puniendo, quam nocentem, contra severum præceptum Dei, non occides, & qui sanguinem profudit, illius sanguis quoque profundatur, impunem pronunciando & dimittendo.* a)

XI.

a) Præstaret, inquit, *Deshardingius*, ut iudex non omnino hospes esset in anatomica scientia, præsertim dum in academiis eam addiscere possent: ubi vero ut plurimum spectatur, *diff. de Necess. inspect. vuln.* pag. 8.

XI. Deinde si quis patroni causæ, five *Advocati*, ut vocant, munere tali in casu fungitur, ille longe melius, si nomina viscerum, intestinorum, vasorum usumque eorum atque ad vitam necessitatem intelligit, reum vel defendere vel convincere, prout commervit, potest; quod ii certe causarum patroni, qui hæc ignorant, præstare rite nequeunt, & absona in suis scriptis, imo ridicula sæpe proferunt: sicut haud raro ex actis talibus ad collegia academica transmissis, non sine magna admiratione videri potest. E contrario alios causarum patronos tam accurate, tam apte, tamque prudenter his de rebus, iisque subinde valde difficilibus, & scribere & iudicare deprehendimus, ut facile inde, eos in Medicina rudes non esse, verum bene versatos perspicere liceat.

XII. Quomodo enim Ictus, five iudex sit, five patronus causæ, de læsionibus verbi causa arteriæ coeliacæ, splenicæ, gastricæ, emulgentis, mesentericæ, hypogastricæ, carotidis, cruralis, tibialis, subclaviæ, axillaris, brachialis, cubitalis, aortæ, venæ portæ, venæ cavæ, azygos, splenicæ, mesentericæ, basilicæ, iugularis ac vasorum lacteorum, ductus thoracici, cholidochi, ureterum, diaphragmatis, mediastini & similium recte iudicare aut scribere poterit, qui hæc vasa eorum situm, naturam atque usum ignorat, aut nunquam vidit, ego profecto non video: talesque Icti neque reos recte accusare, neque defendere, multo minus leve vulnus, an lethiferum fuerit, recte iudicare, aut, ut par est, de eo differere poterunt.

XIII. Sed obiiciunt vulgo, Ictos hic iudicio medici stare, illudque sequi, cum artificii in sua arte credendum, atque sic anatomes scientia carere posse. a) Verum respondeo hic idem, quod THOMASIVM respondiisse diximus PVFFENDORFFIO aliisque, qui putarunt, curam corporis, sanitatis & vitæ solis medicis relinquendam esse. Vt enim in uni-
ver-

a) Medicis gloriam manere, ut ex ipsorum iudicio de lethalitate vulneris iudex sententiam ferat, ait *Derbarding*. diss. cit. p. 20.

versum ille, qui sapiens esse vult, male & imprudenter agit, qui res magni momenti, ut curam animæ aut corporis sui, aut etiam aliorum bonorum magni pretii, solum alienæ fidei & curæ relinquit; sic & Ictum male & forte non satis pie agere existimo, qui rem tanti momenti, qualis est lethaliū vulnerum negotium, (ubi non de corio tantum humano, sed de ipsa vita agitur, & ubi Ictorum est, vulnerantes primo legitime accusare, reos deinde, quantum præcepta divina, iura & æquitas permittunt, defendere, & denique reum propter conditionem vulneris rite perspectam, vel condemnare, vel a capitis pœna absolvere,) alienæ prorsus fidei & curæ concedit, eamque cæco prorsus modo sequitur; cum omnia, quæ Icti hic agunt, hoc unico nitantur fundamento, uniceque inde petenda certitudo, atque prudentes Icti in Academiis hoc haud difficilius discere & scire possunt, quam multi Medici atque Chirurghi. Inprimis cum eos etiam non lateat, quod magna pars Medicorum & longe maior Chirurgorum in anatome & diiudicandis vulneribus valde rudis atque inepta sit. a) *Frivolos enim ac negligentes, ut prudentissimus BOHNIVS scribit, b) in cadavere inspiciendo, absurdos & temerarios in iudicio formando multi se gerunt, læsiones minus recte investigant & referunt, circumstantiasque insufficienter exponunt:* atque sic, si Ictus anatomes ignarus, talibus, qui in anatome rebusque huc pertinentibus non satis versati sunt, negotium committit, eisque solis credit, quid de his boni sperandum? an non cæcus cæcum ducit? an non gravissimi errores hoc modo in gravissimis negotiis perpetrantur, ubi, advertente Celeb. STRYCKIO, de sanguine in terram profuso, qui anxius ad cælum clamat, controversia movetur, moveturque itidem de sanguine vivi adhuc hominis carnificis manu profundendo.

B

XIV.

- a) Conf. *Wedel. diss. de Effic. dier. critic. in vulnerib. &c. pag. 40. Welschium, Ammannum &c.* ubi ignorantia multorum medicorum & chirurgorum in hoc negotio taxatur.
- b) *Lib. de Vulner. Renunc. p. 4.*

XIV. Non damno, quod Icti Medicos, præsertim in anatome probe versatos, in rebus adeo arduis atque difficilibus in consilium & auxilium vocent, ut tanto securius procedant: amicum enim Astreæ hic debet esse connubium cum Apolline. Attamen quod solis Medicis, aut quod nonnulli Icti volunt, a) solis Chirurgis res, quæ tanti sunt momenti, & præsertim talibus, qui in his rebus sæpe rudes, aut saltem non satis experti sunt, committere hodie multi velint, iniquum maleque actum esse censeo: maxime si recordentur, *vulnerum in homicidio diiudicationem olim solum ad forum iuridicum pertinuisse & a solis Ictis factam, medicosque tantum ab uno alterove seculo in auxilium vocatos esse.* Ideoque immerito & haud sine exigua iustitiæ contumelia multi Icti, teste celeb. ROLFINCIO b) *fidem alienis oculis relinquunt*, oneri huic collum prorsus subtrahere, illudque nunc solis Medicis aut quod maxime detestandum, solis Chirurgis imponere student.

XV. Dein si Icti animo perpendant, *quare legislatores & principes iusserint, ut in sectione occisi cuiusdam solenni, & ut vocant, legali, Ictus quoque unus vel alter ex iudicio illius loci interfit, Iudex nimirum, Actuarius, imo & Scabini, c) Medicisque atque Chirurgis sectionem perficientibus adstet:* hoc profecto non frustra aut præter rationem a Cæsare; sed eum in finem, prudentissimo consilio ordinatum esse existimo, ut una cum Medicis vulneris naturam probe perspiciant atque observent: ne his solis eorumque relationi res tanti momenti, ubi de vita humana agitur, temere relinquatur; verum ut simul, ne fraus facile, aut error committatur, vulnus recte in-

a) Vt Carpzovius, Barthius, Aldrobrandinus, Mascardus, Kayser. &c. Vid. Cel. nostri Kressii commentat. in constit. criminal. art. 147.

b) Dissertat. anatom. pag. 79.

c) Vid. constitut. criminal. Carol. V. Art. 149. & Kress. comment. in hanc constitutionem.

inspiciant, modumque læsionis rite perpendant. a) Atque hic mos non solum alibi, verum etiam hic in vicinia ubique, ubi talia cadavera lustranda, observatur; ubi semper aut senatores, aut iustitiæ Præfectus, actuarius, alique ad iustitiam pertinentes, sectioni interfunt, atque relationem a Medico datam, tanquam testes autoptæ, rem ita, ut scripserat, se habere, subscribere solent. *Quomodo vero sancto huic officio, quomodo sanctæ iustitiæ hi satisfacere possunt, si fabrica & constitutio corporis humani ipsis incognita est?*

XVI. Si enim iustitiæ administratores anatomen prorsus ignorant, dic sodes, quem ob finem sectioni interfunt? aut quare se subscribunt? Profecto anatomica scientia qui instructi non sunt, καὶ ὅν πρόσωπον, mutam personam, imo plus quam mutam, inutilem prorsus tali in actu agerent: id quod profecto a scopo sapientissimi legislatoris omnino alienum est. b) Adeoque ex his apparet, quam necessaria & utilis sit ICTis anatomes scientia similibus in negotiis, si officio suo, ut par est, satisfacere volunt; & simul constat, quod tales iudices & iustitiæ præfecti anatomes ignari muneri, quod a Principe vel magistratu ipsis demandatum est, sine anatomes scientia multis in rebus satis non sint idonei.

XVII. Verum opponunt nonnulli inspectionem cadaverum occisorum prorsus frustraneam atque inutilem esse, eamque ob causam ICTum scientia anatomica non egere, sed carere posse. c)

B 2

Nam,

a) Conf. Tenzelii diss. de Inspect. cadav. iudiciali p. 13. & Kress. commentat. in constit. crimin. artic. 149.

b) Conf. Kressii commentat. in constit. crim. loc. cit. qui refutat nonnullos, qui Medicorum attestatum sufficere putant, quia iudex cum asseclis vulnera non intelligat, adeoque eos in sectione non necessarios esse. dicitque, hanc objectionem quoque cognitam fuisse Imperatori, & tamen iudicem inspectioni adesse voluisse, concluditque inspectionem sine iudice legitimam non esse, nec sufficientem ad penam ordinariam.

c) Vid. Bodini diss. de non requirenda lethalitate vulnorum, Halæ 1703. & Poly-

Nam, aiunt, si vulneratus ex vulnere doloſo obiit, perinde eſſe, ſive ob læſionem huius vel illius partis, huius vel illius vaſis, aut viſceris, perierit; ſufficere, eum mortuum eſſe, ad ſententiam reo pronunciandam, pœnamque ordinariam capitis dictandam: præſertim etiam quia neque in ſacris literis, ulla eius fit mentio, neque priſcis temporibus apud Iudæos, Græcos, Romanos, Germanos, aliasve gentes in uſu fuerit, neque apud illos differentiam illam recentiorum de vulneribus lethalibus & non lethalibus, multo minus de abſolute & per accidens lethalibus, deprehendimus; verum ſi ſauciatus obierat, vulnus ipſo facto lethale habebatur, ſive id ſit revera tale, ſive non ſit: atque cum in puniendis, tum in abſolvendis reis, tantum *ad alias circumſtantias*, inprimis vero *ad animum vulnerantis* Icti reſpiciebant, utrum ſcilicet homicidium caſu, an ex neceſſitate, hoc eſt, deſenſione coacta, ſive ex moderamine, ut vocant, inculpatæ tutelæ, ad vim illatam ſive inferendam, retundendam an ex ira, malitia aut dolo malo patratum fuerit. In prioribus caſibus reos capitis pœna abſolvebant; in poſteriori vero damnabant: atque ita adhuc hodie totum de vulneribus lethalibus negotium in foro, ſine ſeſſione aut inſpectione cadaveris, optime abſolvi poſſe nonnulli antea nominati ſcriptores exiſtimant, aliisque perſuadere ſatagunt.

XVIII. Atque & ſic ego variis in caſibus rem quidem expediri poſſe cenſeo, ut ſeſſione atque inſpectione non ubique promiſcue, ſicut nonnulli forte nimis rigoroſe & abſque

Polycarp. quondam *Leyſerus* noſter, de fruſtranea cadav. inſpectione. Helmſtad. 1723. Contra quos duo Icti ſurrexerunt, ut *Tenzel.* de inſpectione cadaveris iudiciali. Erford. 1723. & *Deſharding.* de neceſſit. inſpect. vulner. Roſtoch. 1726. Poſt hos *Ge. Chriſt. Plaz.* hanc inſpectionis neceſſitatem ruruſ negavit. Lipſiæ 1727. in Problem. An in homicidio ſeſſio & inſpectio cadaveris neceſſaria ſit? verum neque præcedentium ſcripta citavit, multo minus eorum, qui eam deſendunt, inprimis vero *Deſhardingii* argumenta reſutavit.

que necessitate fieri contendunt, opus sit. *Vt, si quis alium casu prorsus fortuito, quales innumeri esse possunt, ex necessitate interficit; quia nulla hic pœna ordinaria capitis locum habet, etiam sectio necessaria non est.* Ita quoque in casibus bene multis, *ubi homicidium dolo & aperta malitia fit, ut, quando sicarii, aut latrones hominem interficiunt, aut servus herum suum ad pecuniam ceteraque eius bona auferenda, aliasve malas ob causas occidit, absolute necessarium haud esse existimo, ut solcite inquiretur, vulnus absolute an per accidens mortiferum fuerit; verum homicida eiusmodi dolosus & malitiosus ex solo malo suo animo & voluntate potest iudicari, capiteque, licet etiam vulnus non absolute sit lethale, mulctari.* Sic si *quis fune deprehendatur suspensus & suffocatus, sectio nihil aliud doceret, quam quod iam scimus.* *Aliter tamen se res habet in eis, qui in aqua mortui deprehenduntur: quippe qui occisi ab homicidis sæpe in aquam coniiciuntur, ob quam causam a Medicis inspiciendi.*

XIX. Et quamvis adhuc alii casus esse possint, ubi inspectione cadaveris aliquando carere queamus, quamvis etiam hoc apud priscos non sit factum, neque in sacris litteris id præceptum; *inde tamen nondum sequitur, inspectionem cadaverum promiscue reiiciendam esse.* Nam dantur etiam alii & quidem quamplurimi, ubi tuto sine periculo, sine scrupulo, aut salva conscientia, meo quidem iudicio, inspectio intermitteri nequit: quorum non nulli tanti ponderis & momenti deprehenfi sunt a Medicis pariter ac lētis, ut, dum tuto & secure incedere voluerint, potius in excessu, ut aiunt, quam defectu cadavera eiusmodi inspicienda peccare maluerint, atque melius esse iudicaverint, illa etiam occisorum cadavera, ubi inspectio quidem non adeo necessaria esset, ut in casibus antea propositis, incidere, quam sectionem rebus dubiis intermittere, quo de veritate mortis tanto certiores essent, magisque securi; ea a lētis addita comminatione,

ut actiones in reum invalidas declararent, a) ubi cadaveris occisi legitima inspectio intermissa fuerit; ne in sententia facile errare, sed tanto certius procedere possint. Cum iudex de vulnere lethali sine inspectione post mortem certus esse nequeat, nihilque certi de delinquente statuere possit. b) Vulnerans enim ordinariam legis sive Divinæ, sive Cornelix de ficariis pœnam non incurrit, nisi de vulneris lethalitate certo constiterit.

XX. Ita, ut exemplis rem declarem, accidit subinde inter pocula, vel aliis occasionibus, (in einem Rencontre, ut vulgo dicunt) ut non nulli iræ furore, vel vini æstu perciti, arma inter se conferant, unusque alterum, leviter fauciet, & vulnus musculis ventris sive pectoris (vel si libet, alii parti corporis non adeo nobili, neque ad vitam valde necessaria) infligat: vulneratus vero vel ex ira vel ex crapula, vel ex potu frigido brevi ante vel post hausto, vel alia de causa eodem tempore pleuritide, peripneumonia, inflammatione ventriculi, hepatis, aliove periculoso morbo corripitur atque die tertio, quarto, quinto, septimo, aliove, quocunque libuerit, post vulnerationem moritur. Hic profecto illi, qui inspectionem vulnerum sive cadaverum occisorum frustraneam esse volunt, vulnerantem, qui ea occasione animum sive voluntatem lædendi habuit, vulnus vero levis momenti, musculis scilicet tantum abdominis, pectoris, colli, brachii, manus, sive aliis similibus partibus ipsi infixit, unde mori non potuit, mortuus vero est propter alium morbum, ex incongruo nempe victu, frigore, ira vel potu frigido, aliave causa contractum, ex sua præiudicata opinione sive hypothese, dum cadaver non inspiciendum volunt, statuent, vulnerantem læso

a) Vid. *Tenzel*, dissert. citat. pag. 24. qui plures hic celeberr. Ictos adducit. Conf. *Ammanni* Med. critic. *Valentini* Pandect. Medico-legales. *Zitzmann* Med. forens. *Detharding*, l. c.

b) Vid. *Stryk*, de iur. sens. diss. 1. c. 3. §. 21. *Clasenius* in comment. ad const. criminal. *Tenzel*, dissert. citat. p. 8, & 23. *Detharding*, loc. cit. *Kress*, constit. criminal.

fo (quia mortuus est post plagam inflictam) vulnus lethale infixisse, eumque, quia animum lædendi habuerit, capite plectendum esse iudicabunt.

XXI. In tali & similibus innumeris casibus reus *quidem defunctum vulneravit*, verum, quod certissimum est, *non interfecit*. Leges vero & divinæ & humanæ morte illos non puniri iubent, qui solum alterum lædunt vel leviter vulnerant; verum illos, qui re vera eadem sive homicidium committunt, a) id est, qui alterum ita lædunt aut percutiunt, ut ob vulnus inflictum mortuus sit.

XXII. Quoniam vero in quavis læsione, præsertim, ubi æger non subito aut mox a plaga accepta interit, *facile alius gravis morbus, qui a vulnere non dependet, supervenire, aut forte iam antea adesse, vulneratumque interimere potest*: ut aneurisma internum, vel abscessus in cerebro, pectore, infimo ventre, aliisque similis; vel etiam febris aliqua, quæ brevi post vulnerationem vel etiam aliquot abhinc diebus vulneratum interficit: hinc facile, gravi tamen errore, vulnus, quod in se potest esse leve & sanabile imo levissimum, pro mortis causa haberi poterit, nisi cadaver incidatur & inspectio accurata non modo vulneris, sed etiam reliquarum fiat partium, ut sic vulnus an alius morbus mortem vulnerato intulerit, investigari certoque demonstrari possit: id quod profecto sine sectione atque inspectione cadaveris, quicquid alii reclament, testibus sana ratione, præstantissimisque Ictis ac Medicis, certe scire aut cognoscere impossibile est.

XXIII. Ita, ut exemplo rem declarem, paucis abhinc hebdomadibus collegio Medico Helmstädiensi casus decidendus transmittebatur, ubi venator rusticum, postquam inter se rixati erant, ictu sclopeti, quod minoribus globulis plumbeis onustum erat, (mit grobem schrot) mox supra genu in femore lædit. Vulneratus curæ medici & chirurgi committitur

a) Conf. *Kress*, comment. in Constit. Carolin. artic. 147.

titur, nulla aderat sanguinis profusio, nulla supervenerat inflammatio, nulla gangræna, nulla putredo; attamen vulneratus die undecimo, postquam per breve tempus male se habere conquestus erat, diem obit supremum. Cadaver ab alio Medico & Chirurgo, quam qui vulneratum curaverant, aperitur: a quibus *magna copia humoris, ultra duas scilicet libras in thorace*, nulla vero in loco vulnerato caries ossium, nulla gangræna aut sphacelus, imo nequidem putredo deprehendebatur. Quare collegium medicum Helmstädiense defunctum non ob vulnus hoc, quod nullis gravibus symptomatibus stipatum erat; verum ob magnam copiam morborum humoris in pectore stagnantis, qui a vulnere illo oriri non potuit, obiisse statuerant. Incidit enim sæpe, ut homines non vulnerati ob hanc causam subito moriantur. Ipse enim D. Præsidem cum aliis commilitonibus vidi incidere cadaver virginis quindecim circiter annos natæ, quæ postquam vix per unum alterumve diem male se haberet, & continuo adhuc in ædibus obambularet, subito tandem quasi in animi deliquium incidens moritur: ubi in defunctæ cadavere in causam mortis subitanæ inquirentes, in pectore ingentem quoque purulenti humoris copiam deprehendimus. Quodsi hæc virgo aliquot diebus ante obitum in pede vel manu aliave parte haud periculosa vulnerata & non incisa fuisset, multi forte ex vulgo ipsam ob vulnus, & non ob morbum internum decessisse credidissent: qua tamen in re turpiter decepti fuissent. Ita femina leviter in cervice & humeris tenui baculo percussa, paullo post interiit: in cuius cerebro aliquot cochlearia sanguinis effusi deprehendebantur, a) quod ex levi tali læsione oriri non potuit.

XXIV. Cum vero eiusmodi casus non solum iam a variis autoribus observati sint, imo etiam in iis sæpe occurrant, *qui in bello vulnerantur, ubi sæpissime leviter vulnerati, pra-*

70

a) Frid. Hoffmann, dissert. de læsionibus externis p. 18.

vo victu, aëre incongruo, frigore, venere intempestiva, crapula, saltatione immoderata, equitatione, cursu, aliove motu excedente, periculosum morbum, ut febrem ardentem, pleuritidem, peripneumoniam, phrenitidem mortemque ipsam sibi accersiverunt. Imo cum non modo vulnerati, sed sani etiam homines ex eiusmodi erroribus brevi in morbos acutos aut lethiferos incidere possint, uti toto die observamus; dubitandum non est etiam vulneratos, præsertim si ante & in vulneratione vel crapula obruti erant, vel ira vehementius commoti, vel ex prægressa inordinata victus ratione iam morbi gravis semina in corpore circumtulerant, eiusmodi morbis obrui, vel morbum latentem post vulnus inflictum erumpere, vulneratumque opprimere posse. Iniustum vero imo iniquissimum esset & contra præceptum Divinum, vulnerantem (latrones & sicarios hic excipio) in tali casu, ubi æger vel sua culpa sibi mortem contraxit, vel ob morbum alium & non ob vulnus interiit, propter huius vel illius nudam coniecturam, præsumtionem, vel præiudicatam opinionem capite plectere velle. Hoc enim non solum sanæ rationi adversatur, sed summi quoque Icti, ut STRYKIVS, BERGERVS, BARTHIVS, aliique dissentiunt; statuuntque, quod si læsus non ex vulnere moriatur, vulnerantes mortis pœnam non incurrant. a)

XXV. Ne tamen etiam temere dimittatur, & a capitis pœna, quam præcepta & divina & humana a vero homicida postulant, nimis facile absolvatur, quoniam vulnus sæpe extus leve apparet, quod tamen intus gravissimas imo lethales excitavit læsiones, ut certe cognoscatur, sitne reus homicida? id est, an vulnus lethiferum mortuo inflixerit, an vero ob morbum perierit, inspectio cadaveris accurata necessaria, unicumque & certissimum verum inveniendi remedium est; quia sciri hoc certe nequit sine cadaveris apertura & inspectione: quippe qua so-

C

la

a) vid. Tenzel, diss. de inspect. cadaver. p. 6, & Kressius noster Const. Crimin. Art. 147.

la vulnus, an morbus causa mortis fuerit, deprehendi potest. Liquidissimis enim probationibus deficientibus, pœna ordinaria capitis infligi nequit, a) nullusque ob solas præsumptiones, quia fallunt & fallere possunt, puniendus: b) atque ex his & similibus fundamentis satis patere existimo, inspectionem cadaverum non esse frustraneam, verum summe necessariam & sine hac nihil certi hoc in negotio cognosci.

XXVI. Sufficere hinc possent hæc aliave similia exempla pro demonstranda necessaria cadaverum occisorum, sive, ut rectius dicam, pro occisis habitorum inspectione; verum rem tanti momenti, quam nonnulli etiam e recentioribus oppugnarunt, aliis adhuc non nullis notatu dignis explicabo. Nocturno tempore *duo cum tertio levem ob causam*, ut inter studiosos iuvenes sæpe fieri solet, *rixas in platea movebant*, atque gladiis aliquamdiu inter se dimicabant. Tandem tertius unico vulnere in thorace suscepto, animam paullo post exhalabat. *Aggressorum alter gladio utebatur angusto, alter vero lato sive amplo.* Quæstio oriebatur, quisnam illorum duorum mortuo vulnus illud inflixerit, cum nulli essent testes, qui hac de re testimonium ferre possent; (ambos vero simul ob unicum vulnus capitis pœna afficere, haud iustum videbatur.) Quid hic faciendum erat? Sola sane *inspectio cadaveris occisi hic litem dirimere poterat optime.* Nam deprehendebatur vulnus valde angustum pulmonem & arteriam magnam perforasse; unde cognoscebatur, *illum, qui angusto gladio usus erat, vulnus inflixisse*: id quod sine inspectione cadaveris nemo, imo ne sapientissimus quidem Ictorum divinare potuisset. Ita alio, sed simili fere in casu, ex inspectione cadaveris cognitum est, illum, qui lato gladio pugnabat, vulnus lethiferum intulisse: id quod tamen, quia angustus gladiis scindendo amplum quoque vulnus efficere potest, non adeo

a) vid. *Tenzel*, l. c. p. 24. *Detharding*, l. c.

b) *Kressius* l. c. Art. 147.

adeo certum est, ut casus præcedens. Hoc modo etiam si ex duobus ludentibus alter lamina gladii triangulari, alter alius formæ utitur, ex vulneris inspectione sæpe verus reus siue homicida cognosci potest.

XXVII. Præter hæc exemplum mihi ex relatione Excell. Præfidis cognitum est aliud, ubi duo simul & semel *tertium machinis ignivomis, siue sclopetis, ut vocant, glandibus plumbeis onustis, petebant, eumque earum explosione occidebant, ita tamen, ut unico tantum vulnere læsus esset, & glans siue globus plumbeus in ventre remaneret. Iam sine inspectione cadaveris cognosci non poterat, quisnam aggressorum mortuum interfecisset. Cum vero alter aggressorum machina ignivoma usus esset, quæ ob exiguum canalem non nisi minorem glandem capere & vehere poterat; alter vero talem machinam exonerabat, quæ duplo maiorem glandem capiebat, in cadaveris vero inspectione glans magnus reperiiebatur, quam machina ignivoma angustior non capiebat; hinc certo cognoscebatur, eum mortuum occidisse, qui ampliori, non qui angustiori machina usus est. (Denn der eine hatte ein enges gezogenes Rohr gehabt; der andere aber hatte aus einer starken Glinte/ in welche eine grosse Kugel ginge/ geschossen. Id quod profecto nullo modo certe sine inspectione cadaveris cognosci potuisset; inspectione vero cognitum est & facillime & certissime.*

XXVIII. Ita non raro contingit, homines mortuos modo in viis publicis, modo in aqua, modo ædibus, aut lecto reperiri, ubi iustitiæ præfectis iusta semper oritur suspicio, hominem talem violenta morte obiisse, atque ab alio interfectum esse. Ideoque violenta morte an morbo perierit, curate est inquirendum, ut homicidæ investigari atque pro merito puniri queant. Quare omnino valde necessarium est, ut cadaveris inspectio prudenti Medico committatur. Vbi vero iustitiæ præfecti nosse debent, solam externam inspectionem, ut sæpe contingit, haud sufficere in his casibus: quia læsiones lethales, siue mortes fusti-

bus, lapidibus, aliisque obtusis instrumentis excitatae saepius externe cognosci non possunt, & quandoque ne vestigium quidem læsionis extus apparet, licet intus cerebrum, hepar, lien, ventriculus ita destructa & lacerata deprehendantur sectione, ut eorum læsiones mortem necessario post se traxerint. Vnde constat, quam necessariae sint talium cadaverum inspectiones, ut certe cognoscant iudices, morbo an vi externa mortuus obierit: atque si posterius verum est, in homicidas curatius inquirere, eosque deprehensos punire iuste queant. *Nam sine accurata tali inspectione, & ubi ex morbo denatum hominem credunt, in homicidas, id quod impium est, ne quidem inquireunt, enormia eiusmodi facinora non puniunt, eoque ipso occasionem præbent & homicidis eiusmodi, & aliis sceleratis hominibus, ut imposterum idem facinus frequentius exerçant.*

XXIX. Novi sic exemplum, ubi tabellarius quidam, hodie bene valens, circa vesperam in via publica, nescio quam ob causam, cum rusticis quibusdam in contentionem veniebat, ubi res a verbis ad verbera &, ut videtur, non levia perveniebat: nam tabellarius ille, tandem fuga salutem quærens, altero die non procul ab illo loco, ubi verbera acceperat, mortuus reperiiebatur. Rustici illi non multum gloriabantur de facto hesterno, verum alto silentio illud premebant. Præfectus ad cadaver inspiciendum non nisi vulgarem Chirurgum advocat, qui, facta levi & brevi externa tantum cadaveris perlustratione, nullam gravem læsionem deprehendens, renunciat mortuum non ex causa violenta externa; verum quia variae maculae cœrulescentes hinc inde in corpore apparebant, (id quod tamen quam plurimis in cadaveribus solenne est) ex apoplexia mortuum esse, atque uberiori investigatione aut sectione opus non esse putabat. Præfectus Chirurgi dictis fidem habens, (id quod profecto periculosum) nullam præterea inquisitionem instituit. Attamen

men multi postea prudentes, præsertim cum successu temporis magis, rusticos hunc virum fustibus male graviterque tractasse, in vulgus etiam innotesceret, præfecto iustitiæ in malam partem, & quidem, meo quoque iudicio, recte interpretati sunt, quod cadaver a solo Chirurgo & quidem tantum externe inspicere, & quod illud non etiam interne a perito Medico perlustrari curaverit: ita enim certior esse potuisset, apoplexia an verberibus mortuus fuerit, atque rei, ut merebantur, puniri potuissent, qui præcepto divino susque deque habito impunes evaserunt.

XXX. E contrario prudentiores Icti non solum tales homines, qui ut prædictus mortuus reperiuntur, verum etiam illos, qui ex suspitione veneni dati vel accepti subito quandoque moriuntur, incidi atque a peritis Medicis ad verum inveniendum examinari curant. Hoc enim decet bonos piosque Ictos, ut omni modo ac diligentia in crimina talia enormia inquirere, eaque, ubi opus, salutis publicæ causa punire studeant. a) Quando enim inspectio omittitur, iudex semper, quid faciat, incertus est, milleque difficultatibus, imo absurditatibus implicatur: nam inter media certitudinem delicti probantia, oculatam inspectionem ceteris omnibus prævalere, certissimum est.

XXXI. Et quamvis his fatis exposuisse videor, inspectionem cadaverum sæpissime non esse frustraneam, sed maxime necessariam; tamen ejus utilitatem summamque necessitatem adhuc quam manifestissime ex infanticidii inquisitione (quam contrarium sentientes silentio prætermittunt) cognosci posse arbitror: & quidem sic, ut nemo prudens utilitatem & necessitatem inspectionis cadaveris hoc in casu iure negari queat.

C 3

Cum

a) plura exempla, ubi sine inspectione cadaveris nihil certi cognosci potuisset, & ubi sola conjectura aut præsumptio, quam contrariæ sententiæ defensores sufficere putant, fefellisset, vid. in *Derhardingsii* lib. sæpius laudato, variis in locis. item *Wedel.* de Effic. diet. criticor. p. 37. 38. *Valentini Pandect.* *Zittmanni Medicina Forensl.*

Cum enim infans clam & sine testibus a meretrice natus deprehenditur mortuus, sicuti vulgo fieri solet, licet ipsum sæpissime interfecerint, vel saltem neglexerint, infantem mortuum esse natum fere semper respondere solent, si inquisitio instituatur. *Quis hic tam perspicax, tam prudens, tam sapiens sibi videtur, ut sine inspectione cadaveris veritatem cognoscere audeat?* Vel quis erit prudens, iustusque, qui inspectionem foetus mortui clam enixi frustraneam esse existimabit? ego profecto neminem hoc iure agere posse credo: quia impossibile est alio modo verum deprehendere. Adeoque etiam fere omnes iique summi Icti & Medici recentiores *inquisitionem in ream nullam & vanam esse statuunt, si foetus sine sectione & inspectione legali sepultus, & iam iam corruptus est, atque Iudicem, qui hæc neglexit, vituperant, errorisque vel ignorantiae reum agunt.* Inspectione vero tempestiva primo generatim foetus externe læsus sit an illæsus, observare possumus. Si læsus: qua ratione læsio facta sit, indagari potest, an in collo indicia strangulationis, fune vel linteo peractæ, adsint? an pectus, collum, caput vulneratum, an cranium fractum vel impressum? an contusiones sanguisve effusus sub cute capitis vel sub ipsis cranii ossibus deprehendantur? An non exigua vulnuscula, & stigmata quasi tantum sanguinea, moribus pulicum haud dissimilia, circa cor, cervicem, bregma sive fontanellam aliave capitis loca, ubi ossa cranii in infantibus recens natis hiare solent, reperiantur: quia his in locis insensibili fere modo acubus tenellos infantes interficere possunt infanticidæ.

XXXII. Præterea observandum, *utrum funiculus umbilicalis cum placenta uterina adhuc foetui cohæreant, an separata sint?* funiculus hic dissectus an ruptus sit? nam in recens nato infante, si funiculus umbilicalis iam corruptus & putridus est, foetum iam in utero mortuum fuisse indicat: sique placenta uterina simul putrida est, tanto magis in hac
sen-

sententia confirmamur. Quando vero fœtus iam per aliquot dies, præsertim æstivo tempore, natus & mortuus est, nihil certi ex his iudicari potest; quia facile & brevi tempore hæ partes putrescunt & corrumpuntur, ut distingui nequeat ante an post partum hoc factum fuerit.

XXXIII. Partibus externis probe consideratis, & læsionibus, si quæ adfuerunt, notatis, *ad interna lustranda progrediendum*: ut sic, quomodo hæc se habeant, aut quales læsiones intus deprehendantur, inquirei possit. Tunc primum abdomen & pectus aperiuntur: ubi præsertim si funiculus umbilicalis non fuerit ligatus, inquiretur utrum vasa magna, præsertim arteria aorta, vena cava & vena portæ, itemque cor & eius auriculæ sanguine plenæ an vacuæ reperiantur. Si posterius, fœtum ex hæmorrhagia funiculi umbilicalis, ob neglectam eius ligaturam obiisse docet. Sin prius, in aliam mortis causam indagandam: ubi *inprimis pulmones in considerationem veniunt.*

XXXIV. Hi quando in fœtu mortuo recens nato nigri, collapsique deprehenduntur, & aquæ sufficienti quantitati cum integri, tum frustulatim iniectioni fundum petunt, fœtum non respirasse, ideoque neque extra uterum vixisse, neque a matre interfectum esse plerumque docent. Sin vero rutilant, eorumque spongiosa sive vesicularis substantia inflata apparet, & aquæ immixti innatant, fœtum & spirasse, atque extra uterum vixisse, sive vivum natum esse, ut plurimum denotat: adeoque, præsertim si læsio externa adest, fœtum interfectum indicat, minimum severiorem longe inquisitionem in infanticidium requirit, quam si pulmones non natarent.

XXXV. Vtrumque quidem signum *sive natent, sive submergantur pulmones, non est infallibile*, ut ex eo solo de infanticidio iudicetur; sed alia signa atque adminicula in auxilium sunt vocanda, ut verum tandem inde deducatur ratio-

tiocinium. Sic si pulmo submergitur in aqua, nulli vero duri tumores, aut aliæ res morbosæ in ipsis deprehenduntur, neque colorem grate rubicundum obtinent, certo inde concludi potest, fœtum non spirasse, sed in utero iam mortuum, adeoque mortuum natum & non interfectum esse. Ex adverso, si pulmo aquæ innatat, fœtum respirasse docet. Quia vero fœtus partus tempore, præsertim in partu difficiliore, disruptis iis membranis, quæ fœtum antea cingebant & includebant, aërisque accessum arcebant, iam in utero, ore præsertim ad uteri orificium converso, aliquo modo spirare animamque trahere potest, & levissimos etiam aëris in pulmones ingressus natationem eius efficere submersionemque impedire valet: *hinc natatio pulmonum non est infallibile signum, fœtum extra uterum vixisse atque interfectum esse.* Verum aliæ circumstantiæ adsint necesse est, læsiones inprimis notabiles in capite, collo, facie aliisque partibus obviæ; neglecta funiculi umbilicalis ligatura, aliave indicia; alias ex sola pulmonis natatione nihil certi de vita fœtus extra uterum eiusque infanticidio iudicari potest: quemadmodum hoc Cel. Præsidentem peculiari programme a) exemplo notatu dignissimo, contra maximam Medicorum partem contrarium sentientium, & speciatim contra recentiores nonnullos, qui certissimum, indubitatum atque infallibile hoc signum putarunt, suis scriptis ostendere conati sunt, b) evicisse existimo, quod hic conferatur.

XXXVI. Præterea scientia anatomica, si de *infanticidio* res est atque inquisitio, iustitiæ administratoribus & causarum patro-

a) Ex pulmonis fœtus innatatione vel submersione in aqua nullum certum infanticidii signum desumi posse, Helmstad. 4. 1722.

b) ut *Rayerus* M. N. C. Dec. 1. A. VI. obs. 202, p. 299. *Sehreyer.* in peculiari dissertat. German. ubi & assensum *Rivini*, *Langii* & Collegii Medici Francof. adducit. *von Hoorn* Medicus Suecus, in peculiaribus epistolis hac de re Holmiæ editis. It. Act. Medicor. Berolinens. Tom. IX, Art. IV,

patronis multum prodest, præsertim si infantis constitutionem in utero, eius funiculum umbilicalem, placentam uterinam, aliaque circa fœtum & partum occurrentia ex anatomia probe calleant: imprimis vero quomodo pulmones, de quibus modo actum est, sese habeant in fœtu, qui vel spiravit vel non spiravit; & quid pulmonum fœtus in aqua submersio vel natatio significet: unde quandoque tota de suspecto infanticidio controversia expediri potest. Præterea Ictos iuvat ex anatome scire, quod *neglecta funiculi umbilicalis ligatura* facile fœtui causa mortis esse possit, & quare? a) quomodo porro *ob peculiarem ossium cranii in infantibus recens natis*, præsertim circa fontanellam & circa occiput constitutionem, ubi a se invicem distant, infanticidæ facile infantes sine notabili apparente læsione externa interficere queant; quam vero anatomes gnarus Ictus facilius deprehendere poterit, quam harum rerum imperitus. Denique ex anatome discet, unde cognoscatur, *an mulier pepererit*, quando in iusta suspicione est de fœtu enixo & infanticidio? quales casus etiam sæpius iustitiæ præfectis occurrunt in pagis, ab urbibus valde remotis, vel in minoribus urbibus, ubi medicus peritus sæpe præsto non est, aut adesse non potest; atque sic Ictus, anatomes gnarus, in casu necessitatis sæpe res illas solus cognoscere poterit.

XXXVII. Sic paucis abhinc annis, ut rem exemplo illustrem, *casus suspecti infanticidii* hic collegio medico Helmstädiensi ad decidendum proponebatur: ubi revera patronus causæ cognitione sua anatomica, atque prudentissimo de fœtu, qui nunquam spiravit, aut extra uterum vixit, ratiocinio, innocentiam reæ, quæ alias ob circumstantias ceteroquin valde suspecta erat, evicit, atque *sic innocentem peritia sua anatomica liberavit*; cui alias forte moriendum fuisset, si ignaro harum rerum causæ patrono usa esset. Tam com-

D

mode

a) vid, Kressius l. cit. artic. 131.

mode enim & tam apte de pulmonum natatione, ut signo incerto infanticidii, de funiculi umbilicalis fortuita ruptura, deque neglecta eius ligatura eiusque causa, differebat, atque fœtus per totum gestationis tempus debilitatem, tam opportune aliis similibus casibus illustrare noverat, sanguinisque effusiones sub cute & cranio infantis, tumoresque & impressiones cranii, rationes, aliaque quæ in partu huius mulieris & post eum ratione lochiorum contigerant, tam sapienter expedire poterat, ut nihil supra? quod profecto ab *advocato* in anatomicis rebus hospiti fieri nulla ratione potuisset. Qui enim partium harum appellationes, aut terminos his in rebus consuetos nescit, ille revera etiam reas tales, quæ quandoque valde simplices ac stupidæ sunt, & parum ad exculpationem suam suppeditare possunt, defendere recte non poterit: unde postea facile innocens, male defensa, ob magnam præsumptionem pro noxia habetur a iudicibus, atque capitis pœna afficitur. Iudices quoque ipsi, imo integra Ictorum collegia, quibus tales casus decidendi occurrunt, sine anatomes scientia de funiculo umbilicali, eius necessaria ligatura, de pulmonis diverso habitu in eis, qui spirarunt & non spirarunt, de hiatibus cranii sive capitis, aliisque similibus rebus, unde tamen *Κεῖνόμενον* sæpe desumi debet, recte iudicare nequeunt.

XXXVIII. Si de *virginitate* quæstio oritur, itemque de *potentia vel impotentia* in sexu virili, *sterilitate & ineptitudine ad concubitum*, *generationem & matrimonium in mulieribus*, atque sic de divortii causa agitur coram magistratu, ubi inspectionem talem in curia personæ magistratus sive Iudices quandoque ipsi perficiunt, vel saltem interesse solent, quando in casibus intricatioribus Medicos aut obstetrices advocant, ne ab his facile fallantur: ibi certe iudices recte iudicare nequeunt, si fabricam aut constitutionem usumque partium genitalium naturalem utriusque sexus ignorant; quippe a qua
igno

ignorantia multi in hoc negotio gravissimi olim errores commissi sunt. Unde autem veram hanc constitutionem, præsertim partium genitalium sive naturalium muliebrium licito modo addiscere recte possunt, quam ex anatome, profecto haud video. Ideoque qui in anatomia hospites sunt, inepti sæpe his de rebus erunt iudices. Sic qui testiculorum naturam & usum non rite perspectum habet, quid corruptio vel amissio unius vel alterius in Kelotome, scirrho, hydrocele, sarcocoele &c. nocere possit in generationis negotio non cognoscet: ubi tamen in casibus divortii ob accusatam impotentiam his de rebus respondere ac sententiam pronunciare debent Icti.

XXXIX. Porro ut Ictus tanto promptius *de legitimo partus tempore*, deque partu *inprimis septimestri & octimestri*, an vitalis & legitimus esse possit, iudicare queat, scientia anatomica ipsi prodest: quia in hac eique annexa physiologia de eo potissimum agitur. Ita etiam quandoque *undecimestres, duodecimestres & tredecimestres* legitimos existere, multis eisque gravibus argumentis præter alios collegium Medicum Helmstadiense ante aliquot annos probavit, atque ex anatome, intellecta nutritione fœtus in utero, vel bene vel male quandoque succedente, fœtuque in utero vel sano & vegeto, vel debili aut ægroto, res optime expediri potest: quemadmodum doctissimus commilitonum meorum WAGNERVS dissertatione de *Partu tredecimestri legitimo* haud adeo pridem sub Exc. Præsidis præsidio eleganter exposuit.

XL. In puniendo meretriculorum abortu provocato Icti p̄i hodie ex anatomica scientia cautiores esse possunt & certiores quam olim. Præcis enim temporibus fœtum in utero non ante quartum vel quintum graviditatis mensem vivere sive animatum crediderunt; quapropter fœtum ante hoc tempus data opera olim eiectionem, non esse infanticidium, ideoque nec puniendum putarunt, atque multas sæpe hac de re in-

utiles quæstiones agitarunt. a) Contra ex anatome & physiologia certi sumus, fœtum etiam prioribus mensibus, imo mox in prima conceptione, vel primo imprægnationis tempore iam vivere. Vbi enim in animali motus cordis & accretio, ibi vita; sine motu cordis enim & vita nullum potest fieri fœtus incrementum. Quis enim hodie in hac splendida physiologiæ luce credere aut sibi persuadere poterit, fœtum primis mensibus, (dum primo vix formicam superat) posse crescere, & tamen non vivere. Cum vero ipsum tunc crescere certum sit; ergo, quicquid nonnulli reclamant, etiam vivit, licet a matre non sentiat. Quare inde discunt Icti prudentes, abortum primo etiam, vel altero, vel tertio mense malis artibus provocatum, æque esse infanticidium, ac si cetero graviditatis tempore fœtus expelleretur; adeoque eadem merito infanticidii pœna, me quidem iudice, nefandum hoc homicidii crimen puniendum erit.

XLI. Præterea ex anatome Icti addiscere possunt, *fœtum in gravida non solum matris, sed sua propria etiam vivere vita; Ideoque matre extincta, fœtum perfectum, sæpe non mox mori, ut nonnulli male putarunt; verum sæpe adhuc diu, saltem per aliquot horas, eum adhuc vivere ac superstitem esse posse.* b) Quapropter Icti, qui magistratum gerunt, *legis Regiæ dictæ* c) debent esse memores: quæ præcipit, *ne gravida mortua sepeliatur, antequam fœtus ei exscindatur, ob spem proles servandæ.* Nam barbarum, imo plus quam barbarum est, præsertim inter Christianos, miseros tales innocentesque infantulos, qui nihil mali commeruerunt, vivos sepelire, aut saltem non excidere, qua negligentia necessario moriuntur, qui matura matris mortuæ apertura servari, & e mortis faucibus eripi potuis-

a) vid. commentatores in Constit. Criminal. Caroli V.

b) Exempla eiusmodi vid. in Cl. Præsid. dissert. *fœtum ex utero matris mortua mature exscindendum esse.*

c) Digestor, L. XI, Tit. VIII. de mort. infer. & sepulchr. ædific.

tuissent ; sicuti conterraneus meus DIEFENBACHIVS auspiciis Cel. Præsidis hæc olim in peculiari dissertatione modo laudata multis rationibus atque exemplis probavit, ac simul demonstravit, legem illam Regiam, licet ab ethnicis Regibus provenire credatur, vere piam atque christianam esse : præsertim cum in hac lege addita reperiatur comminatio : *qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur.*

XLII. Attamen ob Medicinam a ICTis vulgo neglectam, hanc etiam adeo salutarem legem, (qua conscientia, iam non decidam) multorum infantum cæde aut interitu neglexerunt, atque adhuc ubique fere locorum turpiter ac impie negligunt. Nam nusquam, quantum mihi saltem constat, novi iudicem vel magistratum, qui de hac lege observanda vel solum cogitet ; verum prægnantes mortuas promiscue sine sectione una cum fœtu, quod dictum horrendum, imo quandoque cum gemellis sepeliri patiuntur, de sectione matris, aut servandis infantibus nihil quicquam solliciti. An vero non Deo rationem aliquando sint reddituri de neglecta lege adeo sancta, de neglectis tot infantibus, quasi interfectis, ipsi aliquando, qui in culpa sunt, videbunt. Nam ipsa lex tales iudices homicidii reos facit, dum ait : *qui contra fecerit, id est, gravidas mortuas non incidi, fœtumque educi curat, & quidem mature, is spem animantis, id est, infantem peremisse videtur.* Ego & dixi & scripsi meam sententiam, animamque meam hoc ipso servasse credo. ICTorum nunc erit legem tam piam, tam sanctam, tam iustam & utilem denuo instaurare ; quam profecto non nisi temporibus barbaris ob neglectam Medicinam atque anatomen venisse in desuetudinem arbitror.

XLIII. In foro adhuc plures alii occurrunt casus, in quibus ICTus sine anatomes & aliquali Medicinæ notitia, *ut si de placenta, lochiis, hymene, aliisque similibus rebus lis est,* non nisi absona proferre, aut alieno prorsus vitulo arare cogitur ;

gitur ; ubi e contrario, si in his rudis non est, suo ingenio & proprio Marte (id quod nobili Icto longe est gloriosius) in foro agere potest. Vno alterove exemplo tam Collegio Medico Helmstädiensi quam speciatim D. Præsidi haud adeo pridem oblato rem declarabo.

XLIV. *Puerpera recens vehementi terrore a marito percellatur, lochia inde subito obstruebantur, & misere brevi moriebatur.* Marito causa mortis adscribebatur ; quia tanto terrore excitato, lochiorum suppressionem, quam mors brevi secuta erat, concitasset. *Fiscalis*, ut vocant, maritum homicidii accusabat ; Patronus vero causæ maritum defendebat. Neuter hic sana ratione, vel accusando vel defendendo, procedere potuisset, nisi, quid lochia sint, & quæ mala ex iis suppressis proveniant, prius intellexerint. Horum vero natura & mala ab eius obstructione provenientia, unde rectius addisci possunt, quam ex Medicina & præsertim consideratione anatomica mulieris gravidæ ? Junioribus enim Ictis, præsertim qui adhuc extra matrimonium vivunt, sæpius ne quidem lochiorum nomen, multo minus quid sint, aut qui mali effectus ab iis suppressis oriri possint, cognitum est, nisi in anatome, & speciatim in uteri, foetus & partus explicatione. aut ex Medicina practica illud didicerint.

XLV. Ita duo causarum patroni disputabant, *an primo concubitu virgo sive mulier imprægnari possit ?* Maritus cum suo patrono infantem (qui, si a primo concubitu calculus instituebatur, iusto tempore natus erat,) ob hanc causam, ac si mulier primo congressu imprægnari non posset, pro legitimo agnoscere volebat. Verum generationis negotium ex anatome cognitum docet, nullum esse obstaculum vel causam, quæ impediatur, quo minus tam primo, quam altero aut tertio concubitu imprægnatio fieri possit ; præsertim cum frequens experientia, etiam in iis puellis, quæ semel tantum concubuerunt, atque unico congressu sæpe gra-

gravidæ factæ sunt, hoc satis confirmet, suoque quam maximo damno & dedecori docuerit.

XLVI. Sic Præfectus iustitiæ quidam ex lacte in mammis alicuius feminae reperto, certissimum esse putavit, mulierem hanc clam haud pridem peperisse, & fœtum forte interfecisse, atque criminalem inquisitionem instituere volebat. Non damno curam & suspicionem viri huius pii, prudentis & circumspecti; quia recte inde partus nascitur suspicio. Interea tamen Icti ex Medicina hic discere possunt, quod in castissimarum etiam subinde virginum ac viduarum mammis lac, imo quandoque in infantibus recens natis, tam femellis quam masculis ipsiusque viris fuerit deprehensum, ut multæ testantur observationes apud scriptores obviæ; a) ubi certissimum erat, eos antea peperisse nunquam. Adeoque hoc signum solum, si alia certiora non concurrunt, fallax esse & ad inquisitionem severiorem instituendam pœnamque afficiendam non sufficere.

XLVII. Porro cum in foro quandoque oriatur quæstio de hymene aut hymenis membrana, decantato illo Virginitatis signo ac clastro, atque non pauci illud negent, vel saltem in dubium vocent; vel Ictus, qui anatomica non didicit, plane, quid illud sit, ignorat: illud tam in sectionibus iuniorum puellarum & virginum, quam in aliquot virginum uteris, quos in spiritu vini asservat, tam perspicue demonstrat D. Præses, ut Ictus, qui talia viderit, non modo discat, quid sit illud hymen; (id quod sine anatome ignoraret) verum etiam de eius vera existentia dubitare amplius non possit, nisi sensibus & experientiæ tot præstantissimorum virorum impru-

a) Hippocrat. sect. V. aph. 39. Berger. in physiolog. p. 150. Fantonus in Anatom. p. 266. Sed Spigelius de formato fœtu cap. III. tanta copia lac in mamillis infantum vidit, ut eis pressis non secus atque nutritores procul eiaculentur ipsum lac.

prudens obloqui velit. Conf. quæ in Compendio suo Anatomico de hymene hoc scripsit.

XLVIII. Præter hæc Icti ex anatomes cognitione etiam adhuc sequentem insignem, imo summe necessariam utilitatem capere possunt, ut in *inquisitionibus medico-legalibus*, inprimis in visitatione cadaverum ex plagis vel vulneribus defunctorum, infantibusque, qui a matribus occisi suspicantur, & eiusmodi casibus aliis *medicos ad hoc opus idoneos, anatomes scilicet & chirurgiæ probe gnaros*, imo peritissimos, si haberi possint, eligere valeant. a) Nam Ictus vel mediocriter in anatome versatus, facile intelligit, *medicos anatomes ignaros, & adhuc magis barbitonfores aut balneatores vulgares ad inquisitiones sive peruestigationes tales ineptos esse*: b) quia in sectionibus confuso modo procedunt, facile non lædenda lædunt, nomina partium & inprimis vasorum sanguiferorum sæpissime non recte sciunt, vel prorsus ignorant, atque sic rem haud raro magis confundant quam illustrent; ita, ut Collegia Medicorum sæpe nihil certi ex eorum relatione intelligere, adeoque nec tuto sententiam dicere possint: sicuti hac de re quam plurimæ querelæ apud AMMANNUM c) BOHNIVM d) aliosque videri possunt. Qui propterea etiam de multis iustitiæ præfectis valde conqueruntur, quod in *electione idoneorum Medicorum sæpe tam imprudenter agant*, tamque graviter peccent, & quandoque vulgarem tantum aliquem chirurgum aut balneatorem, quicumque proximus est, vel primus occurrit, pro visitatione & renunciatione conficienda, promiscue accersant; haud considerantibus, quod hi

a) Proprietates Medicorum ad sectiones has apt. vid. in *Welschii* ration. vulner. lethal. iudicio, cap. XV.

b) *Welsch. ibid. Amman. prax. vulner. lethal. in præfat. p. 9. Bohn. in renunc. vulner. & de offic. med. dupl. Detharding. l. c. p. 32. aliique plures.*

c) De vulneribus lethalibus, Medicina critica.

d) De renunc. vulnerum pag. 6. & alibi.

hi homines in anatome sæpe magis rudes, quam ipsi præfetti, ad negotium tale gravissimum, ubi de sanguine humano agitur, inepti prorsus sint. Ita enim iam supra tales re-
tuli casus, (XXVIII) ubi iudices ad cadavera, quæ violenta morte interemta erant, examinanda, non nisi Chirurgum vulgarem accerferunt, huiusque levi externæque tantum factæ inspectioni plenam fidem habuerunt, atque ab ulteriori inquisitione, quasi re bene gesta, abstinuerunt; cum nullus dubitem, si pervestigatio a perito atque experto Medico fuisset instituta, rem longe aliter deprehensam fuisse. Hi enim norunt, quod vulgo Chirurgorum incognitum est, læsiones lethales, præsertim fustibus inflictas, extus sæpe vel leves videri, vel prorsus non apparere. Si vero interiora evolvantur, craniumque thorax atque abdomen aperiantur, a peritis eas læsiones, quæ imperitis latebant, modo facilius, modo maiori cura, detegi atque reperiri.

XLIX. Ex his, quæ hætenus diximus, Icti & præsertim Iudices quoque intelligere possunt, quod *nunquam soli chirurgo ardua talia negotia committenda*, neque in iudiciis eiusmodi renunciationes, ut validæ ac certæ, accipiendæ; quicquid etiam hic statuant nonnulli haud satis cauti Icti, a) sed potius reiiciendæ, & ut incertæ, dubiæ atque invalidæ pronunciandæ sint; ne sententia incertæ & sæpe falsæ relationi superstruatur: quemadmodum id BOHNIVS quoque iam diu monuit; b) præsertim quia nonnullæ investigationes Medicis doctis, & in anatome etiam expertissimis subinde tantum negotii creant, ut omnem eorum scientiam & industriam requirant, Exempli loco sit vulnus valde oblique & per diversas partes transiens, quod angusto gladio est inflictum, vasaque non adeo magna aut obvia læsit. Huius

E

pro-

a) vid. commentatores Constit. Criminal. Carolin. art. 147.

b) De Renunc. vulner. pag. 45. seqq. Conf. & *Welsch.* de vulner. lethalit. cap. XV, *Ammannum*, *Teichmeierum* in Inst. Medic. legal. aliosque,

progressus & natura ut rite detegatur, quamplurimum artificii sæpe requirit: sicuti illi, qui inquisitionibus talibus sæpius adstiterunt, optime norunt. Ita ante aliquot annos, ut Cl. Præses mihi retulit, iuvenis hic moriebatur ex vulnere angusto, quod in thorace intravit, & deinde oblique deorsum diaphragma & simul totum hepar penetravit, quo de vulnere sibi certe persuadet, si a vulgari Chirurgo, vel etiam a Medico in rebus anatomicis & chirurgicis non satis versato examinatum fuisset, verum eius progressum, partesque & vasa vere læsa, non facile satis accurate detecta fuisse. Variis enim artificiis atque encheirisis eiusmodi in rebus sæpe opus est, ad vasa læsa recte cognoscenda, quæ vulgo Medicorum atque chirurgorum non perspectæ sunt; a) alias non nisi falsa sæpe referuntur.

L. Quapropter Chirurgi, nisi singulari prorsus diligentia anatomen & usus partium excoluerint, sicuti tales nonnulli, sed pauci dantur, ut rationes sententiæ suæ idoneas dicere queant, (dum plerumque, ut doctissimus BOHNIVS recte monet b) *ne terminos quidem anatomicos enunciare aut scribere valent, multo minus ipsius artis sufficientem notitiam habent, vulneraque inter secandum non tam lustrant, quam faciunt, nec ad secandum, nec ad decernendum, omniumque minime, ad effati sui rationem reddendam, apti existunt*) ad renunciandum prorsus inepti habentur: atque hinc in sectionibus talium cadaverum adesse quidem possunt, verum, ut idem annuit, *non ut sententiam suam, quæ plerumque temeraria est, & ratione destituta, dicant, sed ut in vilioribus ac sordidis quibusdam operibus Medicos adiuvent, sublevent, eisque, ubi eorum opem desiderabunt, inserviant.* Cadaver scilicet ante & post sectionem mundando, capillos auferendo, illud perlustratione finita, rur-

a) De quibus videri potest dissertatio de *subtilioris anatomæ utilitate* sub Præsidis præsidio An. 1728. habita.

b) Renunc, vuln. p. 6.

rursus consuendo, aliisque in negotiis manus auxiliatrices ferendo, atque ut relationi Medici, si lubet, subscribant, se vulnus ita, ut a Medico descriptum est, quoque vidisse, & sic observatarum rerum testimonium ferant, sive testem, non actorem constituent. Hancque etiam ob causam, quando *Cl. Præses ad cadavera talia aperienda & perlustranda accersitur, licet Chirurghi & balneatores adsint, ipse tamen totam sectionem & peruestigationem suis manibus, ut omnia tanto accuratius peragantur, perficit*: ne forte ab eiusmodi hominibus incauta sectione aut tractione plaga vel latio quædam fiat, quæ non adfuit & facile reo imputetur; quia eas postea distinguere sæpe impossibile est. Nam exempla non sunt incognita, ubi in similibus cadaverum lustrationibus tam confuso tamque incondito modo, secando temereque lacerando partes quasunque obvias, processerunt rudes illi homines, ut postea & ipsi & alii, quodnam fuerit vulnus vel a se vel a reo inflatum discernere nequiverint; imo quandoque verum vulnus ne quidem invenire aut deprehendere valuerint.

L I. Ex eodem vero etiam fundamento Icti, anatomes gnari, agnoscent, acta in eiusmodi rebus, si sententia a Medicis, nulli parti addictis, sive extraneis, ut vulgo dicunt, desideratur, ad Medicos, anatomem & chirurgiam probe callentes, transmittenda esse; nam profecto non perinde est, quibus negotium adeo grave committatur. Attamen toto die observamus, Ictos non nullos, ad anatomes & chirurgiæ necessitatem his in rebus non attendentes, ob propriam in anatome imperitiam, ad tales Academias vel collegia Medica, quæ ipsis primum in mentem veniunt, sua acta temere transmittere; cum potius magna prudentia hic uti, talesque præ ceteris eligere deberent Medicos, qui has res optime intelligerent: ita enim sententiam, cui tutissime fidere possent, optime adipiscerentur.

L II. Atque hanc ipsam ob causam adhuc illud monebo, Ictos & præsertim eos, qui similibus in rebus iudicis

officio funguntur, *ut in sententiis diversorum Medicorum circa vulneris lethalitatem diversis*, (ubi ipsis alias fides est dubia) illis Medicis maximam fidem habeant, quorum scientia in rebus anatomicis & chirurgicis magis nota est atque perspecta; five quos has Medicinæ partes præ aliis rectius intelligere norunt; ita enim tutissimi ibunt. a) Hanc etiam ob causam Celeb. KRESSIVS noster, in dissensu Medicorum, ait, Collegium medicum dissensum componat, atque secundum principia artis perspicue decidat, atque tunc huius iudicium sequendum esse. b) Ex adverso autem, si Medicorum renunciantium aut iudicantium his in partibus peritia ipsis cognita non est, aut saltem dubia, merito in sententia dicenda dubii quoque esse, atque mitiorem, tanquam tutiorem viam eligere tunc debent.

LIII. Semper vero in diversis Medicorum sententiis mitiorem partem præferre velle, uti hætenus vulgo ICI consueverunt, male actum esse puto. Exempli loco pono Medicum, in anatome & chirurgia expertissimum, atque perspectæ in his rebus & eruditionis & dexteritatis, vulnus aliquod pronunciare lethale; alium contra in his rebus parum aut nihil versatum, cui neque vasa aut partes læsæ, neque curationes tales æque cognitæ, illud non lethale affirmare; profecto hic ob inæqualem sententiam, non huic, tanquam minus perito, sed illi credendum; neque propterea mitiorem sententiam, ut tamen vulgo fit, sequendam esse puto; quia certi sunt, illum rem melius hoc intelligere. Ideoque non tam mitiorem tunc, quam prudentiorem sententiam sequantur; alias contra scientiam ipsos agere existimo. c) Axioma enim illud ICTorum, quando dicunt, *dissentientibus Medicis* (in vulnerum lethalium negotio) *mitiorem semper sententiam esse sequendam*, in modo proposito casu atque similibus locum

a) Consentit *Wedel*, de efficac. dier. critic. in vuln. p. 41.

b) In comment. ad constit. criminal. art. 149.

c) Conf. *Bohnus* de renunc. vulner. p. 7.

locum sane non habet; ubi non ad axioma, non ad malam consuetudinem inveteratam, non ad vetus præiudicium, sed ad sanam rationem atque prudentiorum experientiam respicere, eamque, sicut sapientiæ veros ac genuinos cultores decet, quales sæpe laudatus THOMASIVS omnes Ictos esse vult, sequi atque ab omnibus præiudiciis se liberare deberent.

LIV. Neque etiam illo axioma iuridico abutendum, quando timidiore vel in sententia sua non satis firmi, in casu, quem exercitiores Medici, anatomici atque Chirurghi lethalem arteque humana non sanabilem pronunciant, ex levi sæpe causa imo & pusillanimitate non lethalem vel saltem dubium haberi volunt, dicendo: *præstare decem nocentes absolvere, quam unum innocentem damnare*: haud considerantes, quod etiam nimia sua timiditate in re exercitioribus clara & certa Deum graviter offendere queant; utpote qui homicidas frivolos & temerarios puniri vult, dum sanguis occisorum ad cælum clamat atque vindictam desiderat, si levem ob causam vulnus lethiferum pro non lethifero pronunciant. Eundem in modum ratiocinatur Imperator, quando sequenti fere modo loquitur: a) Es meineten einige einfältige Leute / Richter oder Urtheiler / daß sie wohl daran thäten / wenn sie gewisse Uebelthäter dadurch ledig machen / und denselben das Leben retten wolten. Sie sollen aber wissen / daß sie sich schwerlich damit verschulden / dieweil ein jeder Richter und Urtheiler bey seinem Eid und Seelen Seeligkeit schuldig / nach seinem besten Verstande stehen gleich und recht zu richten &c.

LV. Cumque astutiores caussarum patroni multorum ignorantiam & pusillanimitatem probe sciant, ut homicidas quoscunque etiam pessimos a promerita mortis pœna liberent, nihil aliud fere ab aliquo tempore ipsis opus fuit, quam ut casus tales ad multas academias aut collegia medica, imo etiam ad multos privatos medicos, & quidem sæpe suppressis qui-

E 3

bus-

a) Constitut. criminal. Carolin. art. 130.

busdam maximi momenti vel prorsus omnibus circumstantiis, *transmittunt*, sententiasque eorum expetunt; qua re aliter fieri vix potest, quam, ut unam alteramve sententiam, præsertim ære quandoque comparatam, obtineant, vel extorqueant, quæ vulnus, a gravissimis medicis mortiferum agnitum, non mortiferum pronunciat, & huic deinde suam defensionem superstruunt. Sique tunc hanc sententiam, tanquam mitiorem, Icti sententiam dicturi præiudicio illo ducti, sequuntur, graviter peccant in Deum & Imperatorem, atque turpiter falluntur.

LV I. Ita etiam fraudulentæ caussarum patroni & homicidarum iniqui defensores, in negotio vulnerum lethalium, & Iudices & Medicos vehementer sæpe fallere solent: dum medicis quæstiones proponunt de vulneribus lethalibus, quibus si generatim sive in thesi, ut vocant, respondendum, vulnera tunc absolute lethalia pronunciari non possunt; quia pauca in universum lethalia appellari possunt. a) Sin vero casus speciatim, sive in hypothese, ut loqui amant, considerantur, non nisi absolute lethalia appellari possunt. Quærunt, exempli causa, summam, *an vulnus hepatis, cerebri vel pulmonis absolute lethale sit?* nemo profecto sapiens hoc simpliciter affirmabit; sed potius negabit, atque *non omne vulnus hepatis vel pulmonis absolute lethale esse respondebit*. Hoc responsum arripit patronus causæ, addendo adhuc ex variis scriptoribus exempla vulnerum in his partibus curatorum, quæ mortem non intulerunt, (licet forte magis casu, quam arte curata fuerint) atque sic his ipsis iudicem in anatome non firmum, ita confundit, ut, memor axiomatum prædictorum, pessimum etiam homicidam absolvat. Quare periculosum est fraudulentis eiusmodi quæstionibus certe, sive ut dicunt, *cathegorice* respondere.

LVII.

a) Conf. Frid. Hoffmanni dissertat. de læsionibus externis, pag. 3.

L VII. Neque ego Præses diffiteri possum, (nolo enim dissimulare errores meos,) me ipsum hac ratione olim a causarum patrono seductum fuisse: imo integra novi collegia, quibus hoc modo imposuerunt. Res igitur valde periculosa est, ut Ictus quilibet sapiens facile agnoscat, si talibus circumstantiis mitiorem promiscue, quando medici discrepant, sequi vult sententiam; ita enim fieret, ut contra præceptum divinum, & contra publicam securitatem, nullus homicida amplius puniretur, sed ut brevi impune quemcunque occidere liceret; quia patroni causarum omnes homicidas ita liberare possent. Et idcirco cum Medicis tum Ictis, antequam sententiam dicant, semper probe attendendum est, *an casus integer, hoc est omnibus ac debitis circumstantiis sit propositus*; alias gravissime errare aut iniustæ sententiæ facile ansam dare possunt. Si enim, ut in exemplis antea prolati continnemus, proponeretur casus vulneris hepatis aut pulmonis, debitis suis circumstantiis, ubi medium huius vel illius fuerit perforatum, vasaque magna in his visceribus dissecta, nihil in curatione neque a medico neque ab ægro prætermissum, nihilque etiam peccatum, æger tamen vel brevi post, vel etiam post aliquot dies, non obstante optima curatione obierit, tunc neminem esse vere sapientum medicorum credo, qui aliter pronuntiabit, quam quod talia vulnera hepatis & pulmonis, quia nullam curationem admiserunt, lethalia vocanda sint.

L VIII. Nam in universum hic moneo, *vulnera lethalia omnia illa merito esse, ubi vulneratus arte humana, dum nihil, quod ars prudentibus medicis & chirurgis suppeditat, neglectum est, servari non potuit, sed ob vulnus sine culpa vulnerati, vel alius tertii, aut sine interveniente novo fatali casu moritur*; a) licet iisdem in visceribus læsi, nonnulli Dei aut naturæ beneficio evadant. Ceterum idem, quod de vulneribus

a) Consentit hic nobiscum sæpe laudatus D. Kressius constit. crimin. art. 147

bus hepatis & pulmonis modo dixi, de variis aliis vulneribus dicere & probare facile possem, nisi nimiam prolixitatem vitare, aliisque de rebus necessariis adhuc agere vellem.

LIX. Disputatur nimirum non solum inter Ictos, sed ipsos etiam inter medicos, & nominatim quidem BOHNIVM & WELSCHIVM a) *utrum medicus & chirurgus, qui vulnerato vivo medebantur, ad cadaver inspiciendum adhibendi & ab administratoribus iustitiæ sectioni præficiendi, an alii postulandi.* BOHNIVS posterius sustinet, negatque, illis, qui percussio decumbenti medebantur, deponendi munus committi posse: „dum hoc ipso, ait, ubi de vulneris lethalitate per se ac per „accidens quæstio emergit, aut a percussoris defensore in litem trahitur, an illi in medela perite & secundum artem „egerint, horumve nihil neglexerint, hi de lethalitate eiusdem individui seu in propria causa, i. e. lege artis medelam se administrasse, ac omnem diligentiam adhibuisse, testari seu indicare nequeant: nisi defensori ad lites inutilis, & iudicem in sententia de homicidio ferenda conturbantes occasionem suggerere malimus. Additque fragmentum ex responso sui collegii in eiusmodi casu dato, quo sustinetur; „*Melius esse, aliis Medicis & Chirurgis, quam qui vulneratum curarunt, sectionem, inspectionem & renunciationem committere, præsertim ubi quæstio movetur, aut dubium oritur, vulnus per se an per accidens lethale fuerit? & an Medicus & Chirurgus curationem legitime administraverint; quum hi in propria causa testari rite non possint.*

LX. Verum quam caute etiam hic procedere conatur BOHNIVS eumque sequentes, tamen eius *consilium minime probare possum*, neque illud in universum sequendum esse, varias ob causas Ictis suadeo; nisi manifestum compertumque sit, Medicum & Chirurgum, qui curam gesserunt, his in rebus rudes esse atque ad accuratam sectionem ineptos: quia

a) Vid. Bohn, de renunc. vuln. p. 9. ut & de offic. medic. dupl. p. 560.

quia maiora, quam quæ BOHNIVS evitare studet, incommoda post se trahere potest. E contrario mea fert sententia, *Medicum & Chirurgum, qui vulnerato adstiterunt, & artem suam rite callent, semper sectioni interesse debere.* Si enim alius Medicus ad hanc rem perficiendam advocatur, facile talis postulatur, qui priori haud favet, imo eius inimicus est, iuxta notum illud: *figulus figulum, medicus medicum odit.* Proinde hic facile ex odio vel invidia, vulnus, quod absolute lethale est, pro levi & non lethali describere pronunciareque potest: solum ut priorem medicum contumelia afficiat, quasi in curatione non legitime & secundum artis regulas processisset. Quia itaque aliud grave incommodum, honoris & famæ scilicet medici curantis læsio, si BOHNII eiusque asseclarum sententiam sequi velimus, inde oritur, atque eo ipso simul Iudex, dum alter medicus in relatione sua ex odio a veritate recedit, falli potest, & ut simul suspicio, quam BOHNIVS non sine causâ prætexit, tollatur, convenientissimum esse existimo, si præter medicum, qui vulnerati curam habuit, etiam alius medicus, imo plures, si commode haberi possunt, ad sectionem & inspectionem advocentur, atque ut hi coniunctim hoc opus peragant; ita enim vulneris conditio tanto melius per-vestigari, & utrumque incommodum præcaveri potest. Accedit, quod etiam medicus vulneratum curans, ex prægressa & iam antea cognita vulneris conditione, loco, situ, progressu, symptomatibusque in ægro observatis, ad quæ loca quam maxime sit attendendum, novit; quæ alium medicum, qui vulneratum eiusque vulneris conditionem, dum viveret, non perspexit, facile fugiunt, ita ut sine illo dubium oriri possit, an vulnus satis accurate perscrutatum fuerit. Et ut dicta clarius intelligantur, exemplo rem totam illustrabo a Cl. Præside mecum communicato.

LXI. Ante aliquot annos iuvenis gladio punctim vulnerabatur in dextro thoracis latere. Gladius angustus intrabat

F

mox

mox sub papilla dextra; vulneratus multum profunde-
bat sanguinis, & ad animi usque deliquium, eratque in villa si-
ne Medico aut Chirurgo usque in crastinum, ubi summe
debilis & sine pulsu fere a Præsidente advocato deprehende-
batur. In vulneris exploratione stylus facile in cavum pecto-
ris intrabat: deligatione vero facta, refocillantibus variis ex-
hibitis, vires recuperavit maiores, de nullo malo in thorace,
verum de aliquo tantum molestiæ vel levis doloris circa
scrobiculum cordis sensu, loco duarum quasi palmarum a
loco vulneris, subinde conquerebatur. Ceterum vero per
sex integros dies satis bene se habere visus est, ut spem ma-
gnam vitæ omnibus excitaret. Septima vero de maiori spiran-
di difficultate atque angustia præcordiorum conqueri cœpit,
& octava, variis iisque maxime idoneis remediis incassum
adhibitis, diem obiit supremum.

LXII. Quilibet fere ex loco plagæ inflicte, facillime
styli in cavum thoracis introitu in cadaveris sectione san-
guinem in thorace, gravemque læsionem in eius contentis
partibus repertum iri autumabat. Verum aperto thorace
una cum abdomine, nihil quicquam sanguinis in illo, neque
etiam primo aspectu aliquid adeo mali in hoc observabatur.
Cor & pulmones deprehendebantur illæsa atque integra, &
adstantes, quorum quamplurimi & inter hos etiam Medici
fuerunt, in abdomine læsam partem ne quidem suspicaban-
tur. Iam si Medicus peregrinus, qui vulnerati curam antea
non habuisset, Præsidente absente, ad cadaver visitandum solus
accerfitus fuisset, & præsertim in sectionibus parum exerci-
tatus, aut sectionem soli cuidam eique ignaro Chirurgo
commisisset, facile fieri potuisset, ut veram læsionem non de-
prehendisset; verum, quia nullum ex thoracis visceribus aut
vasis maioribus læsum, neque sanguinem hic extra vasa
profusum invenisset, facile iudicare potuisset, non nisi exter-
nas sive continentes thoracis partes læsas fuisse, adeoque
vul-

vulnus leve & per accidens lethale statuisset. Neque Collegia Medicorum perspicacissimorum ex simili relatione aliter iudicare potuissent.

LXIII. Verum quia D. Præses vulnerati curam habuerat, atque ipsum non adeo de symptomatibus pulmonis aut pectoris, quam de doloris sensu sub scrobiculo cordis, id est in abdomine, conquerentem sæpius viderat atque audiverat, illum locum curiosius perscrutandum esse iudicavit: id quod peregrino Medico, harum rerum antea actarum ignaro, vix atque ne vix quidem in mentem incidisset.

LXIV. At ne Præses in BOHNII animadversionem sive reprehensionem iure incideret, *adhuc duos alios Professores Medicos* arte peritos ad sectionem accersi curavit, eosque cum variis Chirurgis multisque aliis eruditis & studiosis testes sectionis esse voluit. Quare postquam nihil mali in thorace deprehendebat, atque ægrum maxime de dolore sub scrobiculo cordis conquestum esse noverat, hepatis partem sinistram, quæ sub scrobiculo cordis dextro ventriculi orificio incumbit, curate elevabat. Quo facto, primum in superficie ventriculi, ubi hepar ipsi incumbit, maculam ex atro rubicundam, instar sanguinis coagulati, transversum digitum latam, offendebat: ex qua suspicio nascebatur, ventriculum esse læsum. Verum cum ventriculus una cum intestinis non collapsus, sed aëre distentus atque repletus esset, neque premendo concideret, iure colligebat, nullum in ventriculo aut intestinis vulnus esse. Proinde hepar adhuc magis a ventriculo diducebat: sic tandem inter hunc & hepar magna sanguinis extra vasa prolapsi atque coagulati hepaticæ & ventriculo tenaciter adherentis copia occurrebat, quem non nisi multo labore partim digitis, partim spongia, aqua calida ebria ab visceribus hisce removeere poterat. Magna vero parte sanguinis huius tenacissimi remota, nullum tamen adhuc vulnus patebat; donec tandem magna patientia

tia & accuratione, omni sanguine, qui coiverat, absterfo, vulnus in infima five concava hepatis parte inquisitione laboriosissima observaret, quod omnibus adstantibus, præcipue tamen Medicis, Chirurgis atque iustitiæ præfectis ostendebat. Apparebat hoc magnitudine pollicis transversi, atque nullo negotio vulnere huic digitum immittere poterat.

LXV. Vt vero progressum totumque iter usque ad principium five os vulneris inveniret, stylum longum obtusum inferiori huic vulneris ori lenissime, ne quid læderet, immittebat, cursumque investigabat; ita factum est, ut absque ulla vi stylus hic per superiorem & convexam hepatis partem, quasi e medio prodiret, (ubi vulnus transversum digitum latum apparebat) atque simul simile vulnus in ea diaphragmatis parte, quæ sextæ costæ veræ, haud procul a papilla dextra adhærebat, indicaret, unde deinde via ad externam vulneris oram facile pateret; id quod omnibus præsentibus probe attendendum rogabat: sic, ut iam omnes præsentem totum eumque continuum vulneris tractum cognoscere, atque de vulneris conditione iudicare possent, quod scilicet ita se haberet.

LXVI. Gladius, ut iam diximus, mox sub papilla dextrilateris intrabat thoracem. Inde vero, sine pulmonis læsione, mox iuxta costam sextam veram deorsum per diaphragma & huic subiacens hepar penetrabat, sic ut hoc a parte suprema ad infimam atque concavam usque omnino perforaret: ubi etiam illa sanguinis concreti copia reperiebatur, qui ipsum etiam lienem, quemadmodum ulteriori investigatione deprehendebat, tegebat & quasi involvebat five tenacissime obducebat.

LXVII. Atque *ut, quæ vasa læsa aut dissecta essent, inquireret*, adstantibusque ostenderet, quod eiusmodi in casibus sine insigni anatomes peritia non facile fieri poterit, sicut ex mox dicendis patebit, trunci venæ portæ partem inferiorem
quæ-

quærebat, (quem in anatomicis sectionibus non exercitati vix cognoscunt aut deprehendere possunt) vulnusculum ipsi infligebat, tubulum anatomicum immittebat, aerem per hunc versus hepar inflari iubebat, spectatoresque attendere rogabat; ita omnes videbant, quomodo aer per tubum iniectus per vulnus hepatis tam superius, quam inferius, confertim cum sibilo bullulisque multis erumpebat. Ex quo experimento omnes anatomes periti cognoscere poterant, *ramos insignes venæ portæ*, (quippe quæ per medium hepatis maximos diffundit ramos) *in hepate læsos esse*, a quorum vel sola læsione homini ut plurimum moriendum est. Verum quoniam vena quoque cava ramos multos & amplos per medium hepar demittit, etiam inquirere opus esse iudicavit, an etiam hi sint læsi: id quod rursus sine vasorum horum ac peculiaris encheiriseos notitia, (quæ vero vulgares Medicos & chirurgos plerumque latent) fieri non potest. Nam quid vena cava, quid vena portæ sit, ut plurimum ignorant; multo minus nosse solent, ubi hæ venæ sitæ, aut quomodo investigandæ sint: omnium minime vero quid cum iis agendum: quia hæc res sive encheirisis vix ullo in libro, quantum ego nunc recordor, describitur aut docetur. Et si hepar ad vulnus usque discindunt, vident quidem ora vasorum; verum cognoscere atque distinguere non possunt, utrum rami sint venæ cavæ, an venæ portæ.

LXVIII. Quoniam vero collegia Medicorum in relatione vulneris desiderant, *ut speciatim vasa læsa a Medicis deponentibus indicentur*, ut tanto accuratius de vulnere iudicare possint; hinc etiam experimentum instituit, *an venæ quoque cavæ rami in hepate læsi essent*. Vt hoc institueret, truncum venæ cavæ in abdomine infra hepar circa lumborum vertebrae quæsiit, eum incidit, & tubulum applicavit; verum ne flatus via recta ad cor abiret, heparque præterlaberetur, (id quod fieret sine nova encheirisi, hæctenus etiam, quantum novi ab aliis non descri-

pta) mox supra diaphragma, inter hoc & auriculam cordis dextram truncum venæ cavæ digitis a ministro comprimi curavit; ita enim fit, ut aër per tubulum iniiciendus hepar non præterlabatur, verum omnis illud ingrediatur. His itaque cautelis præmissis, iussit, ut adstans studiosus Medicinæ venam cavam, firmato probe tubulo, inflaret. Quo facto, copiosum rursus flatum cum sibilo & bullis quamplurimis per utrumque hepatis vulnus prorumpentem viderunt præfentes. Quodque ut adhuc clarius viderent, aquam superfundi vulneribus hepatis, flatusque iniectionem iterandam præcepit; ita per aquam affusam aër e vulneribus egrediens abundantissime conspiciebatur: *Sicut ex his satis intelligere quilibet potuerit, & venæ portæ & venæ cavæ ramos in hepate insignes læsos esse.* Eaque omnia tam lente tam circumspecte gessit, ut omnes adstantes rem ita, ut descripsi, se habere quam manifestissime conspicerent; nullusque esset, qui de veritate huius rei vel dubitare, vel obloqui ausus esset.

LXIX. *Omnia hæc, quemadmodum acta erant, postea ad iudicis informationem in chartam coniecit, atque a præcipuis Medicis, qui præfentes rem totam una accurate conspexerant, tanquam testibus fide dignis, renunciationem sive relationem subscribi curavit; quibus denique etiam chirurgus, qui in vilioribus operibus manus auxiliatrices porrigebat, nomen suum ex consuetudine addebat.*

LXX. Dico ex consuetudine: *nam non necessarium esse existimo, ut, ubi periti Medici vulneris debitam explorationem & renunciationem fecerunt, Chirurgus vulgaris aut balneator nomen subscribat suum; quasi relatio tunc maiorem fidem maiorisque auctoritatis esset, ut nonnulli Icti male credunt: quia, ut supra iam dictum est, ut plurimum parum aut prorsus nihil his de rebus, quid scilicet vena cava, quid vena portæ sit, & quomodo horum rami per hepar distribuantur, quales encheirises ad has læsiones cognoscendas sint adhibendæ,*
aut

aut quare hæ læsiones mortem inferant, intelligunt. Hinc quando se subscribunt, (sermo mihi est tantum de imperitis quemadmodum maxima eorum pars est) hoc non ex necessitate, sed tantum ex consuetudine hic fit; testanturque de rebus, quas vel non, vel saltem non satis comprehendunt, & affirmant, quod Medici vel affirmarunt vel negarunt: nam rarissime, ut iam supra monui, Chirurgus atque multo adhuc rarius balneator deprehenditur, qui omnia, quæ in vulnerum lethalium negotio scitu sunt necessaria, satis intelligit. Imo multi Medici sunt, qui his in rebus non satis versati deprehenduntur: quibus propterea W E L S C H I V S a) suadet, ut talium cadaverum sectionem, quia facile errare possent, (errare vero hic periculosissimum esset) serio declinent.

LXXI. Hæc omnia tam prolixè exposui, primo, ut tanto melius inde cognoscatur, *sententiam Bohnii, viri ceterum prudentissimi, qui Medicum curantem a sectione huiusmodi cadaverum excludi vult, non esse sequendam*; præsertim si Medici huius & scientia & dexteritas anatomica satis perspecta est: quia alias sine hoc Medicus peregrinus, in primis non satis peritus, aut prorsus in re anatomica rudis, graves errores in vulnere graviori pervestigando committere, Medicoque, qui curationi præfuit, magnum famæ detrimentum inferre posset. Neque credo, B O H N I V M unquam æquo animo ferre potuisse, si Magistratus in tali negotio ipsum a sectione & inspectione cadaveris, cuius antea Medicus fuisset, excludere, aliique præsertim non satis perito, aut qui amicus eius non esset, negotium hoc committere voluisset: quia talis Medicus Medico, qui ægrum curavit, multas turbas, magnumque nominis detrimentum sua vel imperitia vel malitia, ut iam dixi, concitare posset. *Quare melius imo multis in casibus valde necessarium esse arbitror, ut Medicus, qui curavit,*

a) In Rationali vulnerum lethalium indicio.

ravit, sectionem atque investigationem perficiat ; præsertim si in sectionibus probe est exercitatus.

LXXII. Attamen, ut Magistratus aut iudex omnem, quæ forte metuenda esset, avertat atque præveniat fraudem, periculum sive incommodum, quod BOHNIVS in nonnullis iure metuit, & res rite, prout est, pervestigetur, atque postea describatur, alterum *pluresve Medicos alios peritos si haberi possint, ad inspectionem priori adiungat* ; qui probe una vulneris naturam & constitutionem examinent, atque sic simul renunciationem sive relationem efficiant, ita fraus haud facile est metuenda.

LXXIII. Atque hanc ob causam *non improbandus est mos, qui nonnullis maioribus in urbibus Germaniæ, ut Francofurti ad Mœnum in patria mea, Norimbergæ aliisque locis, in usu est : ubi semper plures e Medicis præcipuis, quos Physicos vulgo sive Poliatros appellant, una cum optimis Chirurgis cadaverum inspectionem simul perficiunt, omniaque probe perpendunt* ; unde tandem relationes provenire solent fide dignissimæ, quibus & Collegia Medicorum Academica & Iuridica tutius, quam singularibus, præsertim de quorum scientia certi non sunt, fidere possunt. Idcirco varii Icti iam monuerunt, ut plures Medici, si haberi possint, anatomes periti convocentur, ut eiusmodi inspectiones simul perficiant. a) Cumque in constitutione criminali Carolina statuatur, ut unus vel plures Chirurghi interesse debeant, (*wund-ärzte*) id est, qui vulnera recte curare sciant, Medici vero boni hodie id quam optime noscant ; sequitur, hos non solum chirurgorum nomine hic intelligendos, verum etiam ad hoc negotium potissimum adhibendos esse.

LXXIV. In *minoribus vero urbibus & oppidulis, ubi tantummodo unicus Medicus, itemque in sectionibus, quæ in pagis, aut ubi nullus Medicus est, peragendæ, aut etiam*
alias

a) Vid. Tenzel. diss. de inspect. cadav. iudiciali pag. 19. & 21.

alias ubicunque, ubi Medicus, qui agrum curavit, a iudice vel suspectus vel non satis idoneus iudicatur, ut sectionem perficiat, vel si iudex alias ob causas (quæ quandoque graves & prægnantes esse possunt) alium adhuc Medicum anatomes peritum præsentem esse vult, Medicus ordinarius illum lubens ad sectionem admittere debet.

LXXV. Nunquam vero Medicum, qui curam administravit, ut iam diximus, ab inspectione, ob supra indicatas graves rationes, prorsus excludendum esse censeo; quia ex symptomatibus, quæ adfuerunt, atque ex vulneris visitatione talia sæpe suggerere potest, quæ aliis, qui hæc ignorant, agrumque durante morbo non viderunt, licet ceterum optimi sint Medici, in mentem non venirent: quo fieri posset, ut facile res aliqua magni momenti prætermittatur, & male deinde de ea & medico, qui curavit, iudicetur.

LXXVI. Ex dictis & præsertim exemplo ante allato constare quoque potest, quam utile & necessarium sit, ut inspectiones cadaverum a viris in sectionibus peritissimis fiant, ne quid temere lædatur aut negligatur; sed omnia debitis artificiis & cautelis investigentur, ut veritas in re adeo ardua rite cognoscatur. Quapropter Magistratus aut iustitiæ præfecti, ad sectiones eiusmodi perficiendas, viros in rebus anatomicis probe versatos, imo versatissimos, si haberi possint, accersire curent. Nam male sæpe eiusmodi inspectiones ab iis Medicis perficiuntur, qui in sectionibus non sunt exercitati, & cadaver occisi ne quidem tangunt; verum e longinquo tantum, ne fœtor forte nares eorum delicatas feriat, illud aspiciunt, & chirurgus sæpe satis inexperto vel seni, tremulo, aut acie visus destituto, sectionem committunt, illique plenam fidem adhibent.

LXXVII. Occasione vero huius defuncti, qui octavo a vulnere inflicto die moriebatur, præiudicium aut rectius error quidam vulgaris de diebus criticis in vulneribus hic a nobis examinandus atque excutiendus est, qui ubique fere adhuc viget. Vulgo enim putant & dicunt eiusmodi in casibus, si mortuus nonum diem supervixisset, (alii septimum diem

diem, alii multo longiorem terminum statuunt) *vulnus non amplius lethale haberi*, neque vulnerantem tum pœna ordinaria capitis puniri posse. a) Novi quoque inter alios WELSCHIVM aliosque & ICTOS & Medicos a PAVLO ZACHIA b) ut videtur, deceptos quondam ita & sensisse imo adhuc hodie ita sentire. Speciatim vero WELSCHIVS c) sequenti modo hac de re loquitur : „Si qua in parte vulneratus graviter „nec statim, nec paulo post, nec horarum aliquot moriatur „spatio, sed a primo vulneris die ad quartum, a quarto ad „septimum, & a septimo ad nonum usque, tanquam inter- „calarem criticum vivus remaneat, vulnus simpliciter lethale „non est. Ratio, quia terminus iste, nonus puta dies, in- „dicat, vulnus vel non magnum æque, nec profundum ma- „xime, nec nobili, vel ad vitam simpliciter necessariæ parti, „esse inflictum ; vel tamen, quod tot dierum (solent enim „ut plurimum intra id tempus apparere accidentia, tum bo- „na, tum mala, quæ post accepta talia vulnera supervenire „consueverunt) spatium fivè a natura, in sanis & robustis, „sponte ; fivè concurrente Medici, ac Chirurgi ope, & con- „filio, etiam maxima solent curare vulnera, cum tertio ple- „rumque vel quarto ad summum vulneris die, suppuret „vulnus, ac dolor & febris, aliaque remittere soleant sym- „ptomata, & materia vel pus coctum, & laudabile efficiatur, „donec brevi temporis spatium vulnus consolidetur plane, vul- „neratusque ita restituatur integre. Vnde non male con- „cluditur, pergit *Welschius*, eum qui vulneratus graviter, post „nonum tandem moritur, non mori simpliciter ex vulnere „sed ex symptomatibus & accidentium supra relatorum ut- „plurimum congerie.

LXXVIII. Verum cum WELSCHIVS suam senten-
tiam superstruat vanæ dierum criticorum antiquorum doctrinæ, quæ
falsa absorta & nullius momenti a recentioribus deprehensa,
atque

a) Conf. *Wedel*, dissertat. de Efficac. dierum criticor. in vulner.

b) Quæst. Med. Legal. Lib. V. tit. II. quæst. V. No. I.

c) De vuln. lethal. cap. XVI. in simul hic quoque citat *Forest.* lib. 6, obs. 8. in scholio.

atque hinc in universum merito & recte explosa est, a) ideoque multo minus in vulneribus diebus his peculiarem aliquam vim sive efficaciam tribuere atque gravissimum negotium, vitam concernens humanam, inde sine erroribus gravissimis expedire possumus; cum satis observatum usuque comprobatum sit, certis diebus & præcipue nono, nullam maiorem vim neque ad vitam, neque ad mortem inesse, quam aliis diebus: dum non solum in febribus aliisque morbis, verum etiam in vulneribus homines æque multos, aut adhuc plures, aliis, quam diebus ita dictis criticis, & præcipue nono mori conspiciamus.

LXXIX. Si enim naturam vulnerum quorundam penitus examinamus, non nulla ob partem læsam, magnitudinem vulneris, ægri constitutionem diversam, aliasque circumstantias mortem cito, alia tardius eam inducere cognoscemus. Nam si arteria magna, vena cava, cor eiusve ventriculi, arteria aut vena pulmonalis, pulmo ipse magno vulnere læduntur, confestim plerumque, intra paucorum minutorum vel horarum intervallum, hominem iugulant. Alia vulnera parva harum earundem partium mortem quidem quoque, at tardius post se trahere, nuncque unius, duorum, trium, quatuor, septem, novem aut plurium dierum spatio interficere. Ita & vulnera in hepate, liene, renibus, intestinis, cerebro, magna, præsertim quæ maxima eorum vasa læserunt, cito etiam & quandoque intra pauca momenta, horas, dies interficiunt. Alia vero, ubi vasa minora in his læsa, tardius hominem sanguine exhauriunt: adeoque diutius vitam trahere permittunt. b)

G 2

LXXX.

a) Vid. *Van der Velde* Archiatri Hassiaci, & Profess. Marburgens. de diebus criticis, speciatim vero post *Ammannum*, qui eos *nugas* appellat, *Robinsonum* de vuln. renunc. *Wedel*, de Efficacia dier. criticor.

b) Conf. *Kleinus* celeb. Rostochiensium Ictus & Ducis Megapolitani postea Cancellarius, qui in Diss. de *Diebus criticis*, ob easdem, quas indicavimus rationes, certos dies in vulneribus fixari posse negat: cum quo etiam consentit cel. *Kressius* noster l. c. artic. 147. atque *Detharding*. l. c. p. 18. qui ait: unanimi consensu hodie lethalitatis iudicium ex dierum numero spernitur atque ridetur.

LXXX. Quoniam vero etiam hominem tandem inter-
imunt, non video, quare *vulnera tardius interficientia*, mor-
tem tamen certe inferentia, non æque mortifera dicenda &
habenda sint, quam illa, quæ primo, secundo, quarto, septi-
mo, octavo aut nono trucidant. *Pœna enim mortis a Deo non
ad certos dies restricta est, sed ad factum sive homicidium respicien-
dum*; atque mens & intentio præcepti divini, ut, qui ho-
micidium commisit, id est, qui alterum ita læsit, aut tale vul-
nus inflixit, quod lethiferum est, sive quod arte humana
vulgo cognita, sanari non potuit, mortemque ut plurimum cer-
te post se trahit, capite puniatur, nullo habito ad tempus
mortis sive dierum numerum respectu; dummodo vul-
neratus ob vulnus sine sua aut alterius culpa mortuus est,
sive mors mox sequatur, sive altero, tertio, septimo, nono-
ve die, sive etiam tardius. Nam *nonnullorum vulnerum natu-
ra ita comparata est, ut non cito interimant, sed tarde; attamen
ut plurimum certe.*

LXXXI. Ita exempli gratia vulnus cordis, cerebri,
pulmonis, hepatis, lienis, intestinorum, ventriculi, non adeo
magnum, ubi vasa magna non sunt læsa, non semper cito;
attamen tarde, nullo vero certo die interficit. Interea tamen
si læsus inde moritur, absque sua, Medici, Chirurgi aut al-
terius culpa, nullam fane video rationem, quare vulnerans,
qui mortem vulnerato intulit, atque sic homicidium commi-
sit, prorsus non aut minus puniri debeat, quam ille, qui vul-
nus inflixit, unde vulneratus primo, tertio, septimo vel no-
no die obiit: nam uterque homicidium commisit, uterque
enim vulnus lethiferum fecit. Ideoque ob idem delictum,
eadem pœna a Deo homicidis imposita est, nulla dierum fa-
cta mentione; quippe quæ dierum distinctio ex mero præ-
iudicio, populari errore, falsa vulgi superstitione, aut hypo-
thesi; at nullo modo e sana ratione, multo minus ab expe-
rientia, ut abunde monstravimus, ortum duxit.

LXXXII. Rationes etiam, quas WELSCHIVS pro
nono die adducit, & primo, quod nimirum *terminus iste, no-
nus*

nus scilicet dies, indicet, vulnus vel non magnum, vel non profunde inflictum esse, si rite considerantur, non magni aut nullius prorsus sunt momenti. Nam licet vulnera hæc, ubi ægri nonum diem superant, plerumque vel non adeo magna sint, vel non valde profunda; tamen si curari nequeunt, licet æger & chirurgi omnia quæ necessaria faciant, quemadmodum ars in partium internarum læsionibus, ubi manibus & medicamentis accessus denegatur, parum imo nihil sæpe præstare potest, atque læsus ex tali pulmonis, hepatis, lienis, cerebri, intestinorum vulnere die decimo aut adhuc tardius moriatur. An non homo hic ob vulnus mortuus est? an vulnerans sive lædens non est causa vulneris insanabilis & mortis? an non hanc ob causam æque puniendus, quam si citius mortuus fuisset? aut quid rei est, cur talis vulnerans, qui homicidium, ubi mors tantum tardius secuta est, committit, impunis esse debet. Hoc profecto sanæ adversatur rationi, hoc contrarium est sacris litteris & præcepto divino, quæ fictam hanc dierum distinctionem non agnoscunt. Hæc enim commentum putum purum videtur esse patronorum causæ, ut simplices iudices frivola tali ratione fallant, atque homicidas, valde sæpe temerarios, a pœna vitæ liberent.

LXXXIII. Adeoque opus est, ut prudentes Icti e saniori medicina hanc rem rectius percipiant, seque vanis eiusmodi ratiunculis haud seduci patiantur. Sive enim quis alterum parvo sive magno vulnere, profundo sive minus profundo interimat; sufficit ad vulnus lethale constituendum, quando vulneratus mortuus est, & arte rite adhibita servari non potuit. Quando vero contingit, ut quis etiam vulnere graviore læsus quandoque evadat, tunc lædens etiam non punitur. Contra si læsus non evadit, sed moritur ob vulnus inflictum, vulnus iure ac merito lethale pronunciandum, atque mors, sive ea citius sive tardius contigerit, vindicanda ac punienda est: nonusque dies sive quiscunque alius, facultatem illam imaginariam non habet, ut ex lethali vulnus non lethale facere possit.

LXXXIV. Neque homicidam a pœna absolvit, quando in vulnerato post diem nonum mortuo non nobilis, vel ad vitam simpliciter necessaria pars læsa est. Hæc enim circumstantia quidem mortem protrahere potest & solet; attamen eam non prorsus avertere. Sive enim læsus moriatur ob vulnus partis nobilis, sive ex vulnere partis ignobilioris, verbi gratia lienis, pancreatis, mesenterii, vasis cuiusdam hypogastrici, mesenterici, aut alius cuiusdam minoris in abdomine, thorace vel cerebro; sufficit, quod vulneratus sine sua culpa ex hoc vulnere mortuus sit, & medela rite adhibita, restitui non potuerit. Lethale enim vulnus recte & merito nobis audit cum SENNERTO a) ipso WELSCHIO b) aliisque vulnus, quod curari non potuit a peritis Medicis & Chirurgis, ægerque nullam culpam admisit. Ab eventu enim vulnera lethalia denominanda esse recte statuunt, dum curari non potuerunt, & tamen nullus error vel curantis vel curandi, aut impedimentum singulare sanationem impediens intervenerit.

LXXXV. Nam licet quandoque non nulli graviter læsi ex vulnere huius vel illius partis etiam nobilioris, ut pulmonis, hepatis, cerebri &c. evadant, ut exempla apud auctores prostant, quæ a patronis causarum pro defensione homicidarum plerumque adduci solent; tamen inde non sequitur aut concludendum est, vulnus in hoc, qui inde mortuus est, non lethale fuisse: magnaque proinde cautione opus est, ne Medici aut Icti falsis eiusmodi ratiociniis aut sophismatibus quorundam decipiantur, aliterque quam res, conscientia & iustitia exigunt, de talibus vulneribus iudicent. Revera enim exempla talia, dum unus vel alter e vulnere cerebri, pulmonis, hepatis, intestini, &c. evasisse legitur, nihil probant, nullamque regulam sive legem constituunt: quia tales non arte, sed forte fortuna, aut, ut VALLERIOLO loquitur, c) singulari Dei gratia, ac naturæ miraculo, convalescerunt, atque

a) De prognost. vuln. p. mihi 370.

b) De vuln. lethal. circa finem.

c) Lib. IV. Observ. 10. conf. simul Sebiz. in exam. vuln. part. diffin. p. I. thes. 105. & Spigel. de human. corp. fabr. l. 8. Cap. 6.

atque sic in aliis lethalia vulnera in non lethalia mutare nequeunt. *Miracula enim subinde quasi fiunt in Medicina*; quæ vero ordinariam & consuetam naturæ viam sive legem non invertunt. *Illaque vulnera hinc merito lethalia habenda & pronuncianda esse, quibus læsi, absque sua aut medentium culpa, plerumque moriuntur*, cum Clar. BOHNIO a) statuimus; licet etiam curatorum nonnullorum exempla adduci queant, & quandoque etiam adhuc contingant, quæ profecto miraculis sæpe sunt similia, arteque præstari non possint. b) Quemadmodum poëta hac de re eleganter canit apud HILDANVM c)

Non audita loquor, narranti credite; vidi

His oculis, tetigi non dubitante manu.

Acer erat Juvenis, medio cui vulnus adaçtum

Est capiti; cerebri parsque recisa fuit.

Ille tamen vivit. Si credas, arte Melampi

Id factum, peccas; hic Medicina filet.

Monstra sed in morbis Arabum flos ille sophorum d)

Quod fieri dixit, re patet apse palam.

LXXXVI. Denique ad vanitatem noni diei aliorumque dierum criticorum in vulnerum negotio adhuc uberius demonstrandam, nonnulla exempla producam vulnerum absolute lethalium, in quibus læsi non cito aut brevi mortui sunt, sed frequenter diem nonum, imo nonnullas hebdomades quandoque aut menses supervixerunt. Ita WEDELIVS exemplum vulneris cordis recenset e) ubi læsus novem dies & octo horas vixerat, aliudque capitis, sex hebdomadam, aliud vero venæ iugularis internæ novendecim dierum, quæ tamen a Lipsiensibus lethalia fuerunt declarata. Ita DETHARDINGIVS f) læsionem cerebri refert lethalem, ægro ultra novem hebdomadas superstiti, aliaque eiusmodi tarde interficien-

a) De vulner. lethal.

b) Conf. Galen. comment. in Aphor. 18. Sect. VI.

c) Hildan. obs. chirurg. Cent. I. Obs. 13.

d) Averrhoes, Medicus celebris Arabs.

e) Diss. de Effic. dier. critic. in vuln. p. 27.

f) Lib. sæpe citato p. 42. & 48.

cientia. Neque defunt varia apud SCVLTVM, HILDANVM, itemque in Ephemeridibus Nat. Curios. de vulneribus capitis exempla, ubi ægri diu post vulnus inflatum demum obierunt: in quibus tamen post mortem sanguis corruptus aut pus in parte quadam cranii aut cerebri deprehensus fuit, unde nulla arte educi potuisset; adeoque necessario tandem, putredine cerebrum corripiente, mortem intulit. *Quoniam vero eiusmodi vulnera sanari non possunt & mortem inferunt*, licet tarde; tamen unice ob vulnus hoc mortuus est læsus, nullaque servari potuit arte. Igitur necessario inde sequitur, vulnera talia etiam lethalia vocanda esse, licet vulnerati diem nonum supervixerint.

LXXXVII. Ita ex vulnere non nimis magno hepatis, lienis, vesiculæ fellis, intestinorum &c. vulnerati plerumque non cito moriuntur, quia sanguis, tanquam fons vitæ, non subito perditur; verum vel sanguis, vel bilis, vel chylus ex his partibus sensim in abdomen destillant, quæ per plures sæpe dies nullum ægro, vel saltem valde exiguum incommodum inducunt: denique tamen putredine concepta, vel aliis de causis mortem creant. Quis vero prudens hodie hæc vulnera, quæ ab optimis etiam Medicis atque Chirurgis, licet vulneratus optime se gerat, curari plerumque nequeunt, postquam læsus inde mortuus est, absque ullo vel a se vel a Medico aut Chirurgo commisso errore, non pro lethalibus habebit, dum sua natura plerumque lethum inferunt? præsertim quia hæc vulnera sæpe ita sunt constituta, ut primo nullis signis cognosci queat, sanguis, an aliquid aliud peregrini in cavum abdominis effusum sit. a) Deinde si etiam sciremus, peregrina eiusmodi effusa in abdomine hære, nulla tamen hæcenus cognita arte aut ratione sæpe educi posset; præsertim quia haud raro tam crassus, glutinosus viscidusque est, & tam arcte partibus internis adhæret, ut cum nulla ratione separare aut educere valeamus, quia manibus instrumentisque accessus denegatur. LXXXVIII

a) Conf. *Slevogti* diss. de vulner. exploratione.

LXXXVIII. In exemplum huius rei proponam rursus illius vulnerati, de quo supra (LXI) diximus, cui infra papillam dextram vulnus inflictum, quod inde e thorace descendebat per septum transversum & totum hepar indeque sanguis effusus partim intra hepar, ventriculum & lienem, partim in pelvi abdominis post mortem deprehendebatur. Vulnerato adhuc vivente nulla certa aderant indicia, hepar læsum esse, quia vulnus prope papillam thoracem penetrabat, atque stylus in huius cavum immitti poterat: multo minus ullo signo sanguinem in cavum abdominis effusum esse constabat. Imo si etiam coniecturis gravibus, aut signis certis gladium in abdomen penetrasse & sanguinem in abdomine hæreere constitisset, quomodo ille e vulneris ora in thorace educi potuisset? dum omnis ille sanguis, præsertim valde concretus, atque ventriculo, lieni & hepatis tenacissime adhærens, a) tam ex sinistro latere, quam ex pelvi per diaphragma in dextro thoracis latere educi debuisset: quod profecto nulla hætenus arte fieri potest; imo hoc unquam fieri posse, si partium harum constitutionem, situm ac naturam rite cognoscimus, prorsus impossibile videtur.

LXXXIX. Igitur, quia hic æger, cui totum hepar satis magno vulnere, & quidem in medio & quasi centro perforatum fuit per integrum octiduum, & quidem fere per septem dies sine singulari incommodo, & absque symptomatibus gravibus vivere potuit, facile inde iudicare licet, alium, cui levius vulnus hepatis inflictum est, diutius adhuc vivere posse; easdem vero tamen ob causas, ob quas ille octavo mortuus est, hic post nonum demum diem mori debere: quia sanguis tandem corrumpens & educi nescius vel viscera aggreditur & destruit, vel mali moris febrem putredine sua concitat, atque sic vel ob hanc, vel ob illam vel ob utramque causam, læsum in cymbam charontis demittit. Vnde satis patere puto, talia vulnera, licet tarde mortem inducant, tamen quia æger servari nequit, & necessario moritur, lethalia esse

H

esse

a) Vid. supra pag. 41.

esse atque merito haberi : quamvis diem nonum subinde supervivant. Vt enim venena tarde interficientia æque provenenis habentur, ac illa, quæ brevi interimunt ; ita & vulnera, quæ tarde interficiunt, æque lethifera habenda, ac illa, quæ cito id faciunt.

X C. *Sic si tantum vasa lactea in mesenterio, vel receptaculum chyli, vel ductus thoracicus vulneratur, chylus sensim sensimque vel in ventrem infimum vel in thoracem effluit. Si in ventrem infimum, & vulnus externum vel in thorace est, vel in suprema ventris parte, effusum educi nequit ; sed sensim corrumpitur, & ut modo diximus, eadem, quæ sanguis, ratione vulneratum tandem e mortalibus eximit. Sin vero etiam ob vulneris dispositionem sive ex abdomine sive thorace eximi possit & revera etiam semel iterumque eximatur : tamen, quia perpetuo chylus e vasis suis prorumpit, corpori nutrimentum debitum (chylus enim corporis nutrimentum est) sic subtrahitur ; hinc tandem ex nutrimenti defectu mori cogitur læsus. Proinde hoc vulnus necessario mortem post se trahit, etiamsi æger diu atque per plures hebdomades languidam vitam trahere possit. Quia vero mors certa sine culpa ægri aut alterius inde sequitur, nulla arte evitanda, vulnus tale rectissime lethale habetur, licet læsi nonum diem diu supervivere valeant. Ex his ergo fabulam de nono die in vulneribus fatis abundeque cognosci posse, nullus dubito.*

X C I. Verum enim vero W E L S C H I V S, ut sententiam & præiudicatam opinionem suam de nono die fortius tueatur, contendit, *vulneratum, si nono, aut post nonum diem moriatur, non ex vulnere simpliciter ; sed ex symptomatibus supervenientibus interire : vulnus enim, quando diem nonum, tanquam summum criticum superaverit, tum non amplius lethale esse. Verum præterquam quod summus dies criticus figmentum anile & fabula sit, ut modo evicimus, multis quoque exemplis atque argumentis ostendimus, dari revera eiusmodi vulnera absolute lethalia, ubi vulneratus ultra nonum diem, &*
qui-

quidem sæpe diu ultra eundem vitam extendere potest, atque tamen ob vulnus mori cogitur.

XCII. Deinde, *licet etiam concedamus, vulneratos quosdam ex symptomatibus mori*; quando tamen illa symptomata ab ipso vulnere necessario proveniunt, & neque ab ægri, neque a medentis culpa, ut exempli causa, effusio humorum ex læsis vasis lacteis, receptaculo chyli, ductu thoracico, vesicula fellis, ductu cholidochi, ureteribus, intestinis, hepate, liene &c. de qua antea egimus, quibus ars mederi nescit, & ægri necessario, vel saltem frequentissime inde moriuntur, vulnus profecto lethale haberi debet, & minime pro non lethali, aut lethali per accidens venditari iure potest: quia necessario moriendum, & mors est inevitabilis. *Illam enim vulnera per accidens lethalia sunt, quæ arte curari possunt, & alias plerumque curantur*; verum ex gravi errori aut culpa vel vulnerati vel medentium symptomata superveniunt, quibus æger interficitur. Contra, quando symptomata neque vulnerati neque curantium culpa, sed ex natura prava vulneris oriuntur, atque experientia compertum sit, eiusmodi vulnera ut plurimum mortem sequi, ratioque doceat, arte parum vel nihil in eis posse effici, illa vulnera merito ad lethalia, imo ad simpliciter & absolute lethalia referenda esse arbitror; quamvis etiam læsus vitam ultra nonum imo vigesimum diem extendat.

XCIII. Cum igitur hæc WELSCHII & vulgi superstitio, aut falsa præiudicataque opinio homicidarum patronis & defensoribus ansam solum præbeat inutiliter altercandi, iudicemque in his rebus facile confundat, & glaucoma obiiciat, ut hoc modo frivoli ac malitiosi homicidæ a iusta ac promerita pœna facile absolvantur, iustitiæ iustæque Dei vindictæ interesse puto, ut falsa hæc atque inveterata de nono die opinio, aut rectius fabula & error, cum ex Medicina, tum ex Iurisprudencia relegatur atque exterminetur, & ut secundum veram vulneris constitutionem & naturam sectione accurata deprehensam, iudicetur ac sententia pronuncietur.

XCIV. Attamen hoc saltem adhuc monebo, quod, *licet*

Iurisprudentiæ studiosis tam multa ex Medicina scitu esse necessaria dixerim, ea tamen tam difficilia non sint, ut a prudentibus & diligentibus, si apta methodo doceantur, disci non possint. Nam studiosus Iuris cum ad sanitatis, tum ad vulnerum aliorumque casuum medico-legalium negotium bene perspiciendum, ut rectissime monet THOMASIVS, a) non indiget scientia perfecta totius anatomes & medicinæ, multo minus opus est, ut rebus subtilioribus addiscendis multum se angeat atque torqueat; sed sufficit, si ex anatome sciat viscerum sive partium internarum atque vasorum sanguiferorum notabilium nomina, situm, usum & ad vitam necessitatem; itemque partes generationi dicatas, cum fœtus & partus historia. Ex ossibus vero, musculis & nervis, (quæ tamen maximam & difficillimam anatomes partem constituunt,) pauca ipsis sufficere possunt; quæ diligenti non adeo difficilia sunt, sed paucis sane mensibus addisci queunt. Sicut deinde & ea, quæ ad sanitatem proprii corporis conservandam scitu sunt necessaria, non adeo multis præceptis includi possunt: quemadmodum illi, qui periculum huius rei facere volunt, facile intelligent; qui simul percipient, rem tanti momenti, tantæque, tam ad sanitatem, thesaurum nostrum post animam maximum atque pretiosissimum, curandam, quam ad casus medico-legales rite intelligendos, rectiusque decidendos, utilitatis, ut serio meliusque quam adhuc factum est, a Ictis præstantioribus attendatur, operæ pretium esse.

XCV. Plura quidem de utilitate Medicinæ in Iurisprudentia proferre possem: ut de *venenis, philtris, torturæ subiiciendis, abortum concitantibus* aliisque similibus rebus, quæ in foro *e* Medicina lucem desiderant: verum hæc pro specimine nunc sufficiant.

a) Cautel, circa præcognita iuris cap. XVIII.

CONTENTORVM INDEX.

In præfatione docetur, artes & scientias plurimas commune inter se vinculum sive nexum habere.

1. & in primis Iurisprudentiam atque Medicinam, illamque magnam e Medicina utilitatem petere posse, testimonio illustris *Thomasi* ostenditur.
2. qui hoc probat primo a fine, qui in Iurisprudentia est sanitas mentis, in Medicina sanitas corporis. Deinde
3. quod corporis sanitas ab eruditis sine aliqua cognitione Medicinæ recte conservari nequeat.
4. id quod *Thomasius* gravibus argumentis uberius probat.
5. pro pecorum nostrorum sanitate plerumque magnam curam gerimus; ergo etiam pro nostra hoc esse faciendum.
6. Suadet hoc maxime *Thomasius* Iuris studiosis, stultosque appellat, qui sanitatem & Medicinam negligunt.
7. id quod prolixius exponit.
8. ad hoc præstandum anatomes scientiam necessariam ipsis esse evincit.
9. hanc vero scientiam plures ob rationes ipsis utilem esse indico.
10. & quidem primo ad nos ipsos, & ex nobis Dei existentiam sapientiamque inde cognoscendam; ac deinde ad iustitiam melius administrandam & cum primis vulnera lethalia rite diiudicanda.
11. maxime quando eiusmodi in vulneribus, vel ut patroni causæ, vel ut iudices agere debent.
12. nam sine anatomicæ nomina partium læsarum plerumque ignorant, ideoque & earum naturam.
13. his respondetur, qui dicunt, Ictos iudicio Medici ea in re stare posse, ex mente *Thomasi* & *Bohni*.
14. continuatur responsio.
15. Legislatores iubent, ut Icti sectionibus eiusmodi intersint: quod inutile & ineptum est, si anatomen ignorant.
16. inutilem & mutam personam agerent.
17. obiicitur, inspectionem cadaverum frustraneam & inutilem esse.
18. quod quibusdam in casibus conceditur.
19. verum in quamplurimis negatur; ubi salva conscientia omitti nequit.
20. 21. 22. probatur hoc rationibus; nam leviter vulneratus ob alium morbum mori potest.
23. exemplo, ubi quis supra genu læsus ob magnam humorum copiam in pectore moriebatur.
24. Confirmant hoc in bello vulnerati, qui sæpe levi vulnere ob graves in diætâ errores moriuntur.
25. hinc quia sæpe dubium, utrum ob vulnus an alium morbum perierit, inspectio cadaveris ut plurimum necessaria est: quia sine hac illud sciri nequit, & iudicium dubium est.

26. exemplo alio, ubi duo tertium diversissimis gladiis occidebant, non nisi ex inspectione, quis lædens fuit, cognosci poterat, probatur.
27. deinde exemplo, ubi duo distinctissimis sclopetis tertium invadebant, ab unico vero globo plumbeo interficiebatur.
28. In iis, qui mortui reperiuntur, inspectio cadaveris necessaria est, ut morbo, an morte violenta perierit, cognoscatur: ut, si interfectus, in homicidas inquiri possit.
29. exemplum malum neglectæ inspectionis in eiusmodi casu refertur.
30. qui ex suspitione veneni dati moriuntur, eorum cadavera necessario examinanda: concluditurque, inspectionem præcipuum verum inveniendi esse remedium.
31. in infanticidio suspecto cadaveris inspectionem absolute necessariam esse demonstratur.
32. 33. quid his in casibus a Ictis & Medicis notandum, indicatur.
34. 35. speciatim quid pulmones fætus vel natantes vel non natantes significant.
36. Ictis scientia anatomica eiusmodi in casibus, ut & ubi de funiculo umbilicali non ligato agitur, valde necessaria est.
37. anatonem callens patronus causæ ream infanticidii suspectam optime defendit, & sic eam a pœna mortis liberavit.
38. Vbi de virginitate, sterilitate & impotentia lis oritur, Ictis anatomie ad cognoscendum & decidendum multum prodest.
39. ita & in legitimo partus tempore.
40. in puniendo abortu provocato.
41. quod fætus perfectus in matre extincta non mox moriatur, sed ex gravida mortua vivus excindi possit: teste lege Regia Digestor. L. XI. Tit. VIII. de mort. infer. & sepulchr. ædific.
42. hanc legem sanctissimam a Ictis ob neglectam Medicinam multorum innocentium infantum interitu ubique negligi.
43. multis adhuc aliis in rebus Ictis Medicinæ notitiam prodesse.
44. quod exemplo lochiorum a terrore obstructis, & inde secuta morte manifestatur. Deinde
45. an virgo sive femina primo concubitu imprægnari possit, porro
46. an lac in mammis in femina cælibe ipsam peperisse doceat.
47. an membrana virginitatis hymen existat.
48. Icti Medicinæ gnari inde norunt, non imperitos, sed peritissimos medicos ad inspectiones casuum medico-legalium advocandos esse.
49. nunquam soli chirurgo aut balneatori eiusmodi gravia negotia a Ictis hodie committenda esse.
50. quia sæpissime anatonem non intelligunt, & ne terminos quidem anatomicos enunciare aut scribere valent; multo minus in secundo aut iudicando exercitati sunt.

51. Icti Medicinæ cognitione instructi, acta in eiusmodi rebus ad peritissimos medicos transmittenda esse cognoscunt.
52. & ubi Medici circa vulneris lethalitatem non conveniunt, eis fidem esse habendam, quorum scientia in rebus anatomicis & chirurgicis magis est perspecta.
53. mitiorem sententiam Ictis, teste *Thomasio*, non semper his in rebus esse amplectendam; verum hæc præiudicia ex sana ratione & prudentiorum experientia corrigenda & abroganda esse.
54. neque illo axioma, *præstare decem nocentes absolvere, quam unum innocentem condemnare*, abutendum esse, ubi periti vulnus mortiferum, imperiti illud non mortiferum iudicant.
55. hac fraude caussarum patroni pessimos homicidas sæpe a pœna mortis liberant.
56. *aliæ horum fraudes* in hoc negotio deteguntur, a iudicibus observandæ.
57. præsertim si casus mutilatos, rebus sive circumstantiis primariis omissis, referunt.
58. *quanam vulnera merito lethifera habenda?*
59. proponitur quæstio, *utrum iudex medico, qui vulneratum curavit, cadaveris inspectionem committere, an, ut Bohnius vult, alii eam concedere debeat.*
60. *Bohnii* intentio quidem laudatur; verum gravibus rationibus docetur, Medico curanti certis cautelis inspectionem committendam, vel saltem eum ab inspectione non excludendum esse.
61. id quod exemplo manifestum redditur, &
62. 63. uberius exponitur.
64. quid faciendum, ut *Bohnii* metus evitetur? *alios medicos* simul ad inspectionem adhibendos esse.
65. & coram his omnia perspicue pervestiganda: quod quo modo quibusque artificiis id factum sit a præside.
66. 67. & 68. describitur.
69. a Medicis præsentibus deinde relatio vulneris, ut id repertum est, subscribenda.
70. an opus quoque sit, *ut chirurgi vulgares relationes de vulneribus subscribant*, ut multi Icti putant? Negatur, propter imperitiam plerorumque.
71. *absente medico curante, peregrinus medicus in inspectione vulneris multa necessaria facile prætermittit*, ob ignota symptomata, quæ ægrum afflixerant.
72. iudex periculum, quod *Bohnius* metuit, pluribus medicis adiunctis optime præcavere potest.

73. laudandus hinc *mos maiorum*, *urbium* ubi semper plures medici ad cadavera lustranda mittuntur, qui & simul relationem maioris fidei causa subscribunt.
74. in minoribus autem urbibus medico, qui curavit, adhuc alius peritus addatur.
75. *nunquam vero Medicus, qui curæ præfuit, ab inspectione excludendus*
76. Medicis in *anatomie peritissimis* merito inspectiones eiusmodi committuntur.
77. Error popularis est, dum multi credunt, vulnera illa non esse lethalia, *si vulneratus ultra nonum diem vivat.*
78. falsæ doctrinæ de *diebus criticis*, vulgo dictis, sententiam eam superstrui demonstratur.
79. Nonnulla vulnera sua natura cito, alia tarde mortem inferunt.
80. *Sufficit ad lethale esse, si æger curatione rite instituta, servari non potest, & ob vulnus sine sua vel alterius culpa moritur*, licet id cito aut tardius fiat.
81. exemplis illustratur.
82. *in primis valor noni diei* uberius infringitur; nam contrariatur sacris litteris & rationi.
83. Icti monentur, ne præiudicio aut errore hoc se seduci patiantur.
84. *Licet pars nobilis non sit læsa, tamen vulnus potest esse lethiferum.* Sufficit si læsus moriatur sine culpa vel sua vel alterius, & restitui non potuerit.
85. quamvis *nonnulli a gravibus vulneribus curentur*, tamen non sequitur, quod omnia illius partis vulnera sint sanabilia, aut pro non lethalibus habenda sint, cum curatio sæpe casu fiat, non arte.
86. exempla vulnerum lethiferorum, *ubi ægri diu ultra nonum diem vixerunt.*
87. rationes quare sæpe tardius mortem inferant.
88. & quare tamen certe mortem inducunt.
89. ergo *tarde interficientia etiam mortifera habenda*, licet nonum diem superent.
90. *vulneribus vasorum lactiferorum* res uberius dilucidatur.
91. opponitur, vulneratos post nonum diem non ex vulnere, sed ex symptomatibus mori.
92. refellitur & hæc opinio.
93. *fabulam noni diei* & in universum dierum certorum criticorum e Iurisprudencia & Medicina eliminandam esse evincitur.
94. Cum tam multæ utilitates e Medicina in Iurisprudenciæ studiosos redundent, monentur, ut e Medicina, quantum ipsis opus est, addiscant, indicaturque, illud diligentibus non adeo fore difficile.
95. conclusio.

NOBILISSIMO CLARISSIMOQUE CANDIDATO

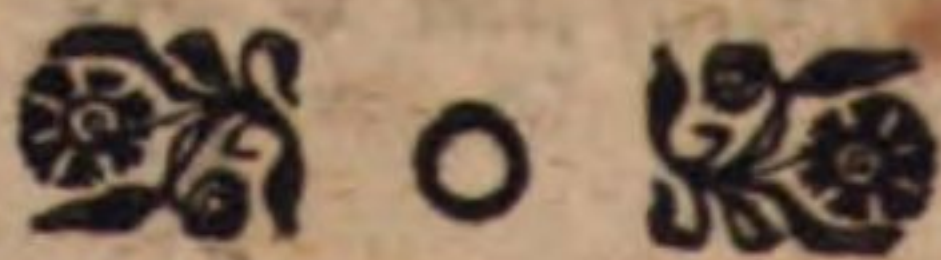
IO. MARTINO STARCKIO

S. P. D.

LAVRENTIVS HEISTERVS.

*Q*uadriennium nunc est, quod venerandus Tuus Pater Te Tuaque cœpta studia medica mihi de meliori nota commendaret: atque ab illo, quo ad nos huc venisti tempore, meæque curæ & informationi Te totum tradidisti, omnem operam impendi, ut ad solidam Medicinæ, cui Te addixeras, cognitionem & scientiam viam Tibi monstrarem aptissimam atque optimam. Et licet antea Gießæ in Hassorum Academia iam aliqua artis medicæ præcepta & prima quasi rudimenta haussisses; tamen ut hæc tanquam fundamenta firma altius menti animoque imprimerentur, omnia a principio ad institutionum medicarum ductum repetenda, atque deinde sensim sensimque omnes Medicinæ partes Tecum solide curateque ita pertractandas esse duxi, ut earum adminiculo ad rationale atque felix Medicinæ faciendæ exercitium pervenire recte possis. Interfuisti præterea etiam intra hoc quadriennium meis scholis tam diligens atque assiduus auditor, ut quod vere testari possum, vix unquam mearum prælectionum atque exercitationum horam neglexeris. Vidisti simul interea multorum cadaverum humanorum a me institutas sectiones,

manusque ipse sedulo iis admovisti, ut veram corporis humani cognitionem, tanquam firmissimum artis salutaris fundamentum, Tibi comparares. Vidisti etiam quamplurimas operationes, ut vocant, chirurgicas, quas non solum in cadaveribus sæpius demonstravi & docui; verum etiam in aegris sive viventibus, Te sæpius iuvante, gravissimis in morbis perfeci. Vidisti quoque, me duce, multos ægros internis externisque morbis decumbentes, & qua ratione secundum præcepta a me tradita victu atque medicamentis curandi curatique fuerint. Vidisti denique etiam, legisti, scripsisti, atque collegisti multa consilia medica, quæ tam in vulgaribus & popularibus, quam etiam in rarioribus gravioribusque morbis, haud mediocri studio, pro omnis generis & dignitatis personis, imo & in casibus forensibus elaboravi atque impertivi. Quibus omnibus tantam utriusque Medicinæ notitiam & exercitium Tibi comparasti, ut communi carissimæque patriæ nostræ, multisque aegris arte medica quam utilissima officia nunc præstare valeas. Fac igitur, quod toto pectore opto, ut quemadmodum venerandus Parens Avusque ecclesiam patriam valde ac diu ornarunt, multarumque animarum saluti gnaviter soliciteque prospexerunt; ita Tu, mi Starcki, multorum ægrorum corporali saluti, id est, sanitati egregie feliciterque consulas, atque honorem & gloriam honoratissimæ spectatissimæque familiæ imposterum quoque tuearis, conserves, augeas, provehas. Vale.

Heister, Lorenz,

<<Diss. med. inaug.>> de medicinae utilitate in iurisprudencia

Helmstadium 1730

4 Diss. 409#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10651775-7

VD18 15182134-001